ҒАЛАБА БАЙРАМИНГИЗ МУБОРАК!

Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

Халқ сўзи

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг газетаси

9 май, сешанба, 1995 йил

Сотувда эркин нархда. № 88 (1090)

ОТАЛАР ЖАСОРАТИ УНУТИЛМАЙДИ

ТОШКЕНТДА ҲАРБИЙ ПАРАД

Фашизм устидан Буюк Ғалаба қозонилганига роппа-роса 50 йил тўлди. Бу ғалаба бутун инсоният тарихидан муносиб ўрин эгаллади. Бошқа халқлар қатори ўзбекистонликлар ҳам ғалаба учун мардона курашган эди. Улар ўз жонини аямасдан, Иккинчи жаҳон урушининг барча жабҳасида душман билан қаҳрамонона жанг қилди. Жангчилар қони ва жони эвазига келган мукофотлар бунинг яққол далилидир.

Ўзбекистоннинг 170 мингдан ортиқ вакили орден ва медаллар билан мукофотланган. Шулардан 338 кишига қаҳрамон унвони берилган, 53 киши эса «Шуҳрат» орденининг тўла кавалери бўлган. Биз улар кўрсатган жасорат олдида бош эгамиз, фронт ортида фидокорона меҳнати билан ғалабани якунлаштиришга муносиб ҳисса қўшган кишиларга юксак эҳтиромимизни билдирамиз. Республикамиз Президенти Ислом Каримовнинг жанг майдонларида ҳалок бўлган оталаримиз ва оғаларимиз хотираси олдида бош эгиб, уларнинг қаҳрамонлигини фахр билан ёдлаб, ҳалок бўлганларнинг оилаларига ғамхўрлик қилиш ва уларга амалий ёрдам кўрсатиш — барчамизнинг муқаддас бурчимиз экани тўғрисидаги гапи айни ҳақиқатдир.

8 май куни республикамизнинг бош майдони — Мустақиллик майдонида фашизм устидан қозонилган Ғалабанинг 50 йиллигига бағишланган ҳарбий парад бўлди.

Майдон байрамона безатилган, баҳор шабадаси байроқларни ҳилпиратиб турибди, ёрқин тантанали шиорлар диққатни жалб этади.

Меҳмонлар учун ажратилган жойдан ҳукумат аъзолари, республика Олий Мажлиси депутатлари, вилоятларнинг ҳокимлари, уруш ва меҳнат фахрийлари, байналмилалчи жангчилар, Тошкентдаги меҳнат жамоалари аъзолари ўрин олган.

Ўзбекистондаги дипломатик корпус вакиллари, хорижий меҳмонлар ҳам шу ерда.

Эрталаб соат 10. Ўзбекистон Республикаси Президенти, мамлакат Қуролли Кучлари Олий Бош қўмондони Ислом Каримов, республика Олий Мажлиси Раиси Эркин Халилов, Ўзбекистон Бош вазири Абдулҳошим Муталов, Бош вазирнинг биринчи ўринбосари, 1941—1945 йиллардаги урушда фашизм устидан қозонилган Ғалабанинг 50 йиллигига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш ташкилот қўмитаси раиси Исмоил Жўрабеков, Президентнинг Давлат маслаҳатчилари, Олий Мажлис Раиси ва республика Бош вазирининг ўринбосарлари, Тошкент шаҳри ҳокими Козим Тўлаганов ва бошқа расмий кишилар ҳукумат минбарига чиқиб келишади.

Майдонда буйруқ садолари эшитилади. Бу ҳарбий параднинг бошланишидан дарак эди. Ҳарбий парадни Ўзбекистон мудофаа вазири, генерал-лейтенант Рустам Аҳмедов қабул қилади. Мудофаа вазирининг ўринбосари, Тошкент гарнизони бошлиғи, парад қўмондони генерал-майор Қаҳрамон Абдуллаев вазирга қўшинларнинг тантанали маршга тайёр экани тўғрисида рапорт беради.

Мудофаа вазири сафга тизилган бўлинмаларни айланиб чиқади, ҳарбийлар билан саломлашади, сўнгра қўшинларнинг ҳарбий парадга тайёрлиги ҳақида Ўзбекистон Президенти, мамлакат Қуролли Кучлари Бош қўмондони Ислом Каримовга рапорт беради. Мудофаа вазири ҳукумат минбарига кўтарилади.

Ўзбекистон Республикасининг Давлат мадҳияси янграйди.

Парадни ҳаётини ҳарбий хизматга бағишлашга аҳд қилган ёш дўмбирачиларнинг қўшма ротаси бошлаб беради. Дўмбира зарблари парад оҳанги, қўшинлар ва ҳарбий техника сафларининг майдондан ўтиш йўсинини аниқлагандай бўлади.

Дўмбирачилардан сўнг майдондан Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучларининг жанговар байроғи остида Мудофаа вазирлиги зобитлари, Тошкент гарнизонининг қисмлари ва ҳарбий ўқув юртларининг қўшма батальони чиройли саф тортиб ўтади.

Улар сафида зобитлар корпусининг энг яхши намояндалари, республика мукофотларига сазовор бўлганлар, байналмилалчи жангчилар — хуллас аскарларга моҳирлик билан сабоқ бераётган, ватан ҳимоячиларининг ҳарбий анъаналарини муносиб равишда давом эттираётган ҳарбийлар бор эди.

Бу — Ўзбекистон мустақилликка эришганидан кейин республикамиз пойтахтида ўтказилган биринчи ҳарбий параддир. Армиямиз давлатимиз хавфсизлигининг муҳим кафолати ҳисобланади. Унинг сафида чуқур ҳарбий билимга, зарур маънавий-руҳий тайёргарликка, юксак профессионал маҳоратга эга бўлган зобитлар хизмат қилмоқда. Кейинги йилларда ёшларнинг кўпчилиги ҳарбий мутахассисликни эгаллашга, ватаннинг ҳақиқий ҳимоячилари бўлишга интилмоқда. Ўзбекистон Қуролли Кучлари ташкил этилганидан кейин зобитлар корпусидаги миллий кадрлар сони ўн марта ошди.

... Зобитлар батальонидан кейин майдонга мустақил Ўзбекистоннинг дастлаб ташкил этилган ҳарбий кучлари — миллий гвардия бўлинмалари кириб келади.

Шундан сўнг республика ҳарбий билим юртлари етакчиси — Тошкент олий умумқўшин зобитларини тайёрлаш билим юрти курсантлари саф тортиб ўтади. Мазкур билим юрти Ўзбекистондаги энг кекса ҳарбий ўқув даргоҳидир. Бу йил у ўзининг 77 йиллигини нишонлайди. Билим юрти ташкил этилганидан бери бу ерда турли ихтисосдаги 25 минг зобит тайёрланган. Уруш йилларида бу билим юртида таҳсил кўрган 48 кишига юксак қаҳрамонлик унвони берилган.

Навбат Чирчиқ олий танк қўмондонлик-муҳандислик билим юрти курсантларига келади. Бу ўқув даргоҳи бугунги кунда энг замонавий техника билан жиҳозланган бўлиб, ҳаво ҳужумига қарши мудофаа зобитлари, танкчилар, десантчиларни тайёрламоқда.

Танкчилардан кейин майдондан Самарқанд олий ҳарбий автомобиль қўмондонлик-муҳандислик билим юрти, Жиззах олий ҳарбий авиация билим юрти, республика Ички ишлар вазирлигининг Тошкент олий ҳарбий-техник билим юрти курсантлари саф тортиб ўтади.

Шундан кейин тантанали сафни чегарачи денгизчилар, ҳарбий десант қўшинлари ҳамда республика Ички ишлар вазирлигининг ички қўшинлари вакиллари давом эттиради. Аскарларнинг очиқ ва жасур чеҳрасига назар ташлаган кишида ватанимиз хавфсизлиги ва фуқароларимиз осойишталиги ишончли қўлларда эканига ишонч ҳосил бўлади.

Майдонда моторларнинг сокин, салобатли овози эшитилади — энди армиямиз ихтиёрида бўлган жанговар техниканинг асосий намуналаридан иборат механизациялашган колонна ўта бошлайди. Бронетранспортёрлар, пиёдалар, ва десантчиларнинг жанговар машиналари, танклар, ўзиюрар тўплар, бошқариладиган зенит ракеталари, уруш пайтидаги афсонавий «Катюша»нинг давомчиси — бирданига ўт очувчи «Дўл» ва «Бўрон» реактив тизимлари барчанинг диққатини тортади. Парадда бу қудратли қуролларни энг юксак даражадаги мутахассислар бошқариб боришди.

Мустақил Ўзбекистон тарихидаги биринчи ҳарбий парад ниҳоясига етди. Унинг иштирокчилари эркимиз ва мустақиллигимиз ҳимоясида турган республика Қуролли Кучларининг куч ва қудратини намойиш этди. Буюк Ғалабанинг 50 йиллигига бағишланган бу тантана Ўзбекистон жангчилари авлодлари ўртасида мавжуд бўлган узвийликни яққол намойиш этди. Ҳозирги зобит ва аскарлар бундан ярим аср муқаддам инсониятга тинчлик ҳадя этган ота-боболарига муносибдир. Бугунги кунда улар кўпмиллатли мамлакатимизда тинчлик ва тотувлик вазиятининг барқарорлигига, Ўзбекистоннинг жаҳон миқёсидаги нуфузини оширишга ўз ҳиссаларини қўшмоқда.

Т. БОТИРБЕКОВ,
А. ИВАНОВА.
(ЎзА).

ДИЁРИМИЗ ТИНЧ, ОСМОНИМИЗ ДОИМО МУСАФФО БЎЛСИН

ПОЙТАХТИМИЗДАГИ «ТУРКИСТОН» САРОЙИДА ҒАЛАБАНИНГ 50 ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНГАН ТАНТАНАЛИ ЙИҒИЛИШ БЎЛДИ

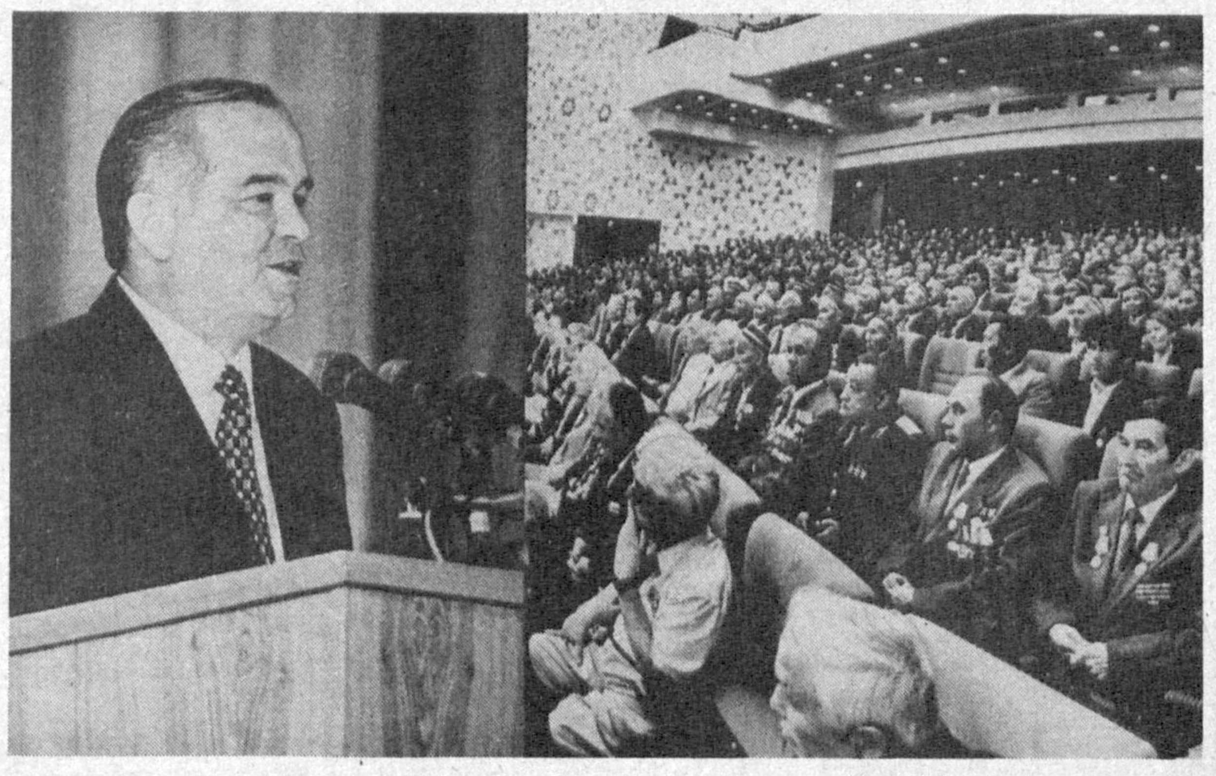

Муҳташам саройга 8 май куни урушнинг оловли йилларида жанггоҳларда ҳамда фронт ортида жасорат ва фидокорлик намуналарини кўрсатган авлод вакиллари, республика Қуролли Кучлари зобитлари, аскар ва курсантлар, пойтахт жамоатчилиги намояндалари, хорижий мамлакатлар элчихоналари вакиллари ташриф буюрди.

Тошкент шаҳри ҳокими К. Тўлаганов йиғилишни очди. Давлатимиз мадҳияси янгради.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов табрик нутқи сўзлади.

Аввало, барчангизни улуғ айём — иккинчи жаҳон урушида қозонилган Ғалабанинг 50 йиллиги билан чин қалбимдан муборакбод этаман, деди Президент. Ҳар қайси байрамнинг ўзига хос руҳи, ўзига хос таъсири бўлади. Аммо Ғалаба байрами бизнинг ҳаётимизда алоҳида ўрин тутади. Бу байрам бизга, бизнинг халқимизга катта қувонч ва мамнуният бахш этиш билан бирга, қалбларимизни изтиробга солади.

Бу байрамни нишонлар эканмиз, ер юзини фашизм балосидан озод қилган, ўзларининг фидойилиги билан бугунги ҳаётимизни, беғубор осмонимизни сақлаган оталаримиз, акаларимизнинг жасоратини фахр билан эслаймиз, уларга тасаннолар айтамиз.

Бу байрамни нишонлар эканмиз, ватанимизнинг тўрт юз минг фарзанди, жанг майдонларидан қайтмаганларни, шаҳид бўлганларни, умри хазон бўлганларни чуқур изтироб билан эслаймиз, уларнинг халқимиз юрагидаги ўчмас хотираси олдида бош эгамиз.

Бу байрамни нишонлар эканмиз, кечани-кеча, кундузни-кундуз демай, фронт орқасида меҳнат қилган фидойи юртдошларимизни, «қора хат» юрагини доғлаган ота-оналарни, гулдай умри хазон бўлган келинчакларни, ота меҳрига тўймаган етим-есирларни эсламасдан иложимиз йўқ.

Бу байрамни нишонлар эканмиз, ҳар биримизнинг дилимиздаги яралар янгиланади. Чунким, юртимизда урушдан жафо чекмаган бирорта хонадон, оила йўқ.

Жанг майдонларида ҳалок бўлган қаҳрамонларнинг руҳи-покларини доимо хотирамизда сақлаш, сафимизда ҳаёт юрган мўътабар фахрийларимизни ҳар томонлама эъзозлаш — барчамизнинг инсоний бурчимиз, қиёмат қарзимиз бўлмоғи керак, — дея таъкидлади Ислом Каримов.

Албатта, ҳаммамиз тушунамиз: бугун давлатимиз, халқимиз қийин ва оғир ўтиш — тикланиш даврини бошидан кечирмоқда. Лекин қандай бўлмасин, ўзининг ҳаётини ватан ҳимоясига сафарбар қилганларнинг бошини силаб, уларнинг кўнглини чўктирмасдан, норози қилмасдан, керак бўлган барча шароит-имтиёзларни яратишга бугун ҳамма имкониятимиз бор. 23 миллионли халқимиз бор, етарли салоҳиятимиз, куч-қувватимиз бор. Нима, урушда қатнашган 100 минг инсонга ва фронтга ёрдам берган 200 минг кишига шароит туғдиришга қурбимиз етмайдими?

Биз яхши биламизки, ватанимизнинг мустақиллигини мустаҳкамлашда, ёшларимизни миллий ғурур, миллий ифтихор руҳида тарбиялашда, ҳар кунлик ташвишларимизда фахрийларимиз биз учун энг ишончли таянч ва суянчдир.

Бугунги кунларга етиш учун сиз, азиз қарияларимиз қанча жабру жафо чеккансиз,жасорат ва матонат кўрсатгансиз, шунинг учун ҳам, бугунги куннинг қадрига етадиганлар ҳам сиз — кўпни кўрган кексаларсиз.

Яна бир фикрни қатъий таъкидлаш лозим,— деди Президент.— Уруш майдонларида қурбон бўлганларни, ҳаётдан кўз юмганларни — илоҳим, уларнинг арвоҳлари шод бўлсин! — ҳаёт тургунча эслаймиз, уларнинг мўътабар хотираси олдида бош эгамиз.

Бугун осмонимиз мусаффо ва беғубор, халқимиз, юртдошларимиз тинчлик, осойишталик вазиятида яшамоқда, хизмат қилмоқда.

Бундай ҳаётга етиш учун сиз, азизларнинг ҳам ҳиссангиз чексиз. Буни ҳеч ким, ҳеч қачон эсидан чиқармаслиги керак.

Тилагим шуки, илоҳим умрингиз узоқ бўлсин, бизнинг бахтимизга, юртимиз бахтига бошингиз омон бўлсин, тану жонингиз соғ бўлсин. Диёримиз тинч, осмонимиз мусаффо бўлсин, — деди пировардида Ислом Каримов.

Республика мудофаа вазири, генерал-лейтенант Р. Аҳмедов ўз маърузасида фашизм устидан қозонилган Ғалабага Ўзбекистон қўшган улкан ҳисса, шонли оталаримизнинг қаҳрамонлиги, бугунги кунда улар изидан бориб, мамлакатимиз мудофаа қудратини мустаҳкамлаш йўлида фидокорона меҳнат қилаётган мутақил ватанимиз Қуролли Кучларининг ҳозирги салоҳияти ва уларга кўрсатилаётган ғамхўрлик хусусида тўхталди.

Тантанали маросимда республика Уруш ва меҳнат фахрийлари уюшмаси кенгаши раиси Б. Раҳимов, истеъфодаги генерал-полковник П. Шевелёв сўзга чиқиб, уруш даври қийинчиликларини бошдан кечирган авлоднинг ватан олдидаги фидойилиги муносиб тақдирланаётганидан мамнуният изҳор этдилар.

Тантанали йиғилишда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Раиси Э. Халилов, республика Бош вазири А. Муталов, Бош вазирнинг биринчи ўринбосари, Буюк Ғалабанинг 50 йиллигини ўтказувчи ташкилот қўмитаси раиси И. Жўрабеков ва бошқа расмий кишилар қатнашди.

Йиғилиш сўнггида санъат усталари иштирокида катта концерт намойиш этилди.

(ЎзА).

ПРЕЗИДЕНТ МОСКВАГА ЖЎНАБ КЕТДИ

8 май куни Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов фашизм устидан қозонилган Буюк Ғалабанинг 50 йиллигига бағишланган тантаналарда иштирок этиш учун Москвага жўнаб кетди.

— Инсониятнинг фашизм балосидан қутилиши йўлида ярим миллион нафарга яқин Ўзбекистон фарзандлари шаҳид кетди, — деди Ислом Каримов сафар олдидан журналистлар саволларига жавоб берар экан. — Оқ сут берган онасини, ота меҳрига тўймаган боласини, азиз ватанини дея омонсиз жангга кирган мардларни, бегуноҳ қурбонларни ёд этмоқ ҳам фарз, ҳам қарздир. Ота-боболари, ака-укалари окопларда бирга жанг қилган турли миллат вакилларининг Буюк Ғалаба куни бирга бўлиши, ўтган оғир кунларни, ғоят қимматга тушган ғалаба нашидасини бирга туйиши ҳам бениҳоя муҳим. Биз Москвада ўтадиган тантаналарда уруш қурбонлари хотирасига, ғалаба билан юртга қайтган жангчиларга яна бир карра эҳтиром билдирмоқ ниятида иштирок этамиз.

Мамлакатимиз раҳбарини аэропортда Ўзбекистон Олий Мажлиси Раиси Э. Халилов, республика Бош вазири А. Муталов, Бош вазирнинг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков, Президентнинг Давлат маслаҳатчилари Т. Алимов, Б. Ғуломов, ташқи ишлар вазири А. Комилов ва бошқа расмий кишилар кузатиб қолдилар.

(ЎзА).

БИРИНЧИ ЧАҚИРИҚ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИНИНГ ИККИНЧИ СЕССИЯСИ ТЎҒРИСИДА АХБОРОТ

6 май куни Тошкентда биринчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг иккинчи сессияси ўз ишини давом эттирди. Сессия ишида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов иштирок этди.

Сессияни Олий Мажлис Раиси Э. Халилов бошқарди.

Депутатлар Қонунчилик ва суд-ҳуқуқ масалалари қўмитаси раиси Б. Эшоновнинг иккинчи ўқишда киритилган Ўзбекистон Республикаси депутатларининг мақоми тўғрисидаги Қонун лойиҳаси юзасидан маърузасини тингладилар. Депутатлар муҳокамасидан сўнг қонун қабул қилинди.

Парламент Маъмурий ҳибс жазосига тортилган шахсларни сақлаш юзасидан харажатларни ундириш тўғрисидаги Қонунни қабул қилди.

Иқтисодий ислоҳот ва тадбиркорликни ривожлантириш қўмитаси раиси А. Йўлдошевнинг маърузасидан сўнг депутатлар республиканинг бир қанча қонунчилик актларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритдилар.

Депутатлар Фан, таълим, маданият ва спорт масалалари қўмитаси раиси А. Холмуродовнинг маърузасини тинглаб, 1993 йилнинг 2 сентябрида қабул қилинган Лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосига ўтиш тўғрисидаги Қонун ҳамда мазкур қонунни кучга киритиш ҳақидаги қарорни муҳокама қилдилар ва уларга ўзгартишлар киритдилар.

Сўнгра биринчи ўқишда «Меҳнат шуҳрати» ва «Шоншараф» орденлари тарҳи ва тасвири ҳақидаги низом лойиҳасини муҳокама этдилар ҳамда ушбу ҳужжатларни умумхалқ муҳокамасига қўйиш тўғрисида қарор қабул қилдилар.

Сессияда Ўзбекистон Республикаси мудофаа вазири Р. Аҳмедов Ўзбекистон Республикасининг ҳарбий доктринаси хусусида маъруза қилди. Ҳарбий доктрина лойиҳаси биринчи ўқишда парламент томонидан маъқулланди ҳамда умумхалқ муҳокамасига тавсия этилди.

Парламент бир қанча давлатлараро ҳужжатларни кўриб чиқди. Олий Мажлис кейинги вақтда Ўзбекистон билан Польша, Молдова ўртасида тузилган шартномаларни ратификация қилди. Шунингдек, республика бир неча давлатлараро конвенцияларга қўшилди.

Парламент инсон ҳуқуқлари бўйича Олий Мажлис вакили қошида инсон ҳуқуқлари ва фуқароларнинг конституцион ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш бўйича комиссия тузди.

Сессия котибияти раҳбари М. Ашуров депутатларга меҳнат жамоаларидан, раҳбар шахслар ва айрим фуқаролардан сессия номига келган мурожаатлар ҳақида ахборот берди.

Республиканинг олий қонун чиқарувчи органи ўз ваколатига кирувчи бошқа бир қанча масалаларни ҳам кўриб чиқди.

Шу билан Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг иккинчи сессияси ўз ишини тугатди.

(ЎзА).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

Б. ИБРАГИМОВНИ (МАРҲУМ) «ЖАСОРАТ» МЕДАЛИ БИЛАН МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Мамлакат хавфсизлигини таъминлаш ишига катта ҳисса қўшганлиги ва бунда мардлик ҳамда жасорат кўрсатганлиги учун Баҳром Ибрагимов (марҳум) «Жасорат» медали билан мукофотлансин.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1995 йил 8 май.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

З. О. ФАЙЗИЕВГА «ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН АҲОЛИГА ХИЗМАТ ҚИЛИШ СОҲАСИ ХОДИМИ» ФАХРИЙ УНВОНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

Савдо соҳасидаги кўп йиллик самарали меҳнати, республика аҳолисини халқ истеъмоли моллари билан таъминлашга қўшган ҳиссаси ҳамда жамоат ҳаётида фаол иштирок этаётгани учун Ўзбекистон давлат акционерлик «Савдо» уюшмасининг раиси Зафар Омонович Файзиевга «Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган аҳолига хизмат қилиш соҳаси ходими» фахрий унвони берилсин.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1995 йил 8 май.

ЖУРНАЛИСТЛАР БИЛАН УЧРАШУВ

6 май куни Ўзбекистон Олий Мажлиси Раиси Э. Халилов ва Ўзбекистон Президентининг Матбуот котиби Мурод Муҳаммад Дўст маҳаллий ва хорижлик журналистлар билан учрашди.

Ўзбекистон Парламенти Раиси журналистларни Олий Мажлиснинг биринчи чақириқ иккинчи сессияси якунлари билан таништирди. Сессияда, жумладан, Ислом Каримовнинг Президентлик ваколатини 1997 йилдан 2000 йилгача узайтириш юзасидан ўтказилган умумхалқ Референдуми якунлари, республика Вазирлар Маҳкамасининг таркиби, Ўзбекистоннинг ҳарбий доктринаси, давлат нишонлари тўғрисидаги каби муҳим масалалар муҳокама этилиб, тегишли қарорлар қабул қилинганини таъкидлади.

Шундан сўнг Олий Мажлис Раиси Э. Халилов, Президентнинг Матбуот котиби Мурод Муҳаммад Дўст журналистларни қизиқтирган саволларга жавоб қайтарди.

Учрашувда Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазири А. Комилов иштирок этди.

(ЎзА).

ТАНТАНАЛИ НИШОНЛАНДИ

Нукусда 1941—1945 йилларда фашизм устидан қозонилган Ғалабанинг 50 йиллиги тантаналари уруш қурбонлари хотирасига ўрнатилган ёдгорлик пойига гулчамбарлар қўйиш маросими билан бошланди. Шаҳар марказида уруш ва меҳнат фахрийлари хиёбони очилди.

Кечқурун шаҳардаги санъат саройида тантанали йиғилиш бўлди. Унда Оролбўйи ҳудудидаги барча туманлар вакиллари, вазирликлар ва идоралар раҳбарлари, жамоа ташкилотлари, уруш ва меҳнат фахрийлари вакиллари иштирок этди.

Мажлисни Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши Раиси Б. Жуманиёзов очди.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Раисининг ўринбосари, Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси Раиси У. Аширбеков уруш ва меҳнат фахрийларини, барча меҳнаткашларни Ғалабанинг 50 йиллиги билан самимий табриклади.

Мажлис қатнашчиларига қорақалпоғистонлик санъат усталари ижросида катта концерт намойиш қилинди.

ТО ҲАЁТ ЭКАНМИЗ, УРУШ ҚАТНАШЧИЛАРИ ОИЛАЛАРИ, ФАРЗАНДЛАРИ ОЛДИДА

УЛАРНИНГ ЖАСОРАТИНИ СИРА УНУТМАЙМИЗ

Миллий хавфсизлик хизматининг раиси, генерал-лейтенант Ғулом АЛИЕВ фашизмга қарши уруш йилларида Ўзбекистон разведкачилари, контрразведкачилар ва чегарачиларнинг жанговар ишлари ҳақида ҳикоя қилади.

— Республикамизда хизматимиз фахрийлари жуда оз қолди — 1941 йилдагидан бир неча ўн баравар кам. Биз уларни ҳамиша барча байрамларга, тантаналаримизга таклиф қиламиз. Кўкракларига жанговар мукофотларни таққан, сочларига қиров тушган фахрийларимиз клубимизга келишганда залга шон-шараф ва жасорат ташриф буюргандек туюлади. Улар билан биргаликда залга ана шу эллик беш йил ичида Гитлер фашизмига қарши жангларда, душманнинг орқа томонидаги яширин ишда, Туркистон диёрида қўпорувчилар ва бандитларга қарши курашда ҳалок бўлган, Ғалабадан сўнг ҳам кўзга кўринмас фронт жангларида жон фидо қилган сафдошларимиз ҳам кириб келади...Ўтган уруш Ўзбекистон давлат хавфсизлиги ходимлари, чегарачилари олдига дастлабки кунданоқ кенг миқёси, аҳамияти жиҳатидан чинакам жаҳоншумул вазифаларни қўйди. Яъни, жанубий сарҳадлардаги вазият тўғрисида ишончли разведка ахборотлари билан таъминлаш, чегарани мустаҳкам қўриқлаш, қисқа муддатда Туркистон ҳарбий қисмлари ва қўшилмаларини тузишда ёрдам бериш, ғарбий вилоятлардан минтақамизга кўчириб келтирилган мудофаа корхоналарининг узлуксиз самарали ишлашини таъминлаш вазифаси турарди. Равшанки, бу вазифаларнинг ҳар бирини бажариш жисмоний жиҳатдан ҳам, маънавий жиҳатдан ҳам бор кучни сафарбар этишни, айни пайтда юксак маҳоратни талаб қилади.

Чегаранинг Афғонистон билан туташ қисмига алоҳида эътибор беришни талаб қиларди. Разведка маълумотлари гитлерчилар бу ерда қўшимча фронт вужудга келтиришни режалаштираётганини тасдиқлади. 1941 йилнинг ёзида Ўзбекистон билан чегарадош ҳудудда қуролли отрядлар тузилиб, бир жойга йиғила бошлади. Уларга умумий раҳбарликни Расмус деган кимса амалга оширарди. У жуда тажрибали немис разведкачиси эди.

Ўзбек разведкачиси Баҳром Иброҳимов Маҳмудбек Ойқорли номи билан гитлерчиларнинг Афғонистондаги резидентурасига ишга жойлаштирилади. Кўп жиҳатдан Баҳром Иброҳимовнинг юксак маҳорати, мардлиги ва матонати туфайли фашистлар режасини барбод этишга муваффақ бўлинди. Ишончли манбалардан олинган ва рад этиб бўлмайдиган маълумотлар келтирилиб, Афғонистон подшосига қатъий норозилик билдирилгандан сўнг гитлерчиларнинг макрли режаси фош бўлди, Расмус ўзини отиб ўлдирди. Бизнинг разведкачимиз эса ўзини фош қилмай, фашистлар тўдаларининг бошқа аъзолари билан биргаликда кўп йилни Кобулдаги Маҳбас турмасида ўтказди. Бу инсон ватан манфаатлари йўлида ўзини азоб-уқубатга дучор қилиб, ўз ихтиёри билан халқ душмани деган шармандали тавқи-лаънатни бўйнига олиши учун қанчалик мардлик, маънавий матонат зарурлигини бир тасаввур қилинг.

Шу вақт ичида Ўзбекистон шаҳарларида тузилган дивизиялар жанубий чегараларга келтирилади. Улар алоҳида фармойиш олгунга қадар Термиз теграсида бўлди. Маҳмудбек Ойқорли қамоққа олинганидан сўнг орадан кўп вақт ўтмай, ана шундай фармойиш келди. Жанубда қўшимча фронтнинг пайдо бўлиши хавфи тугаган эди, шу сабабли ҳарбий кучлар ва жанговар техника ортилган эшелонлар уруш садолари гумбурлаб турган томонга жўнатилади.

Маҳаллий чегара отряди ва соқчи кемаларнинг шахсий таркиби ҳам деярли ёппасига ҳаракатдаги армияга жўнаб кетди, чегарачилар 162-Новгород-Северск ўқчи дивизиясига, денгизчилар эса Волга ва Амур флотига қўшилдилар. Қолган кишилар олдига мавжуд кучлар билан жанубий чегаралар даҳлсизлигини таъминлаш вазифаси қўйилди. Бу вазифани чегарачилар шараф билан бажарганини биз яхши биламиз.

Валентин Мефодиевич Ткаченко Афғонистонга махсус топшириқ билан юборилди. Жасорати Қизил Байроқ ва «Қизил Юлдуз» орденлари билан тақдирланган бу ўзбекистонлик разведкачи топшириқни муваффақиятли бажарибгина қолмай, Маҳмудбек Ойқорлини қамоқдан озод қилишда ҳам иштирок этди. Ҳозир Тошкент кўчаларидан бирига жанговар Қизил Байроқ ордени кавалери, афсонавий жасур разведкачи Баҳром Иброҳимов номи берилган. Унинг номи Ўзбекистон Миллий хавфсизлик хизмати тарихига зарҳал ҳарфлар билан ёзиб қўйилган.

Лекин уруш алангаси куйдирган ўша қийин йилларга қайтайлик. Чегарачи жангчилар Валентин Ткаченко ҳамда бошқа разведкачилардан олинган маълумотлардан чегаралар дахлсизлигини таъминлашда моҳирлик билан фойдаландилар. Натижада ўша даврда чегарани бирон марта ҳам жазосиз бузиб ўтишга йўл қўйилмади, ҳолбуки, хориждан қуролли гуруҳлар чегара орқали мамлакатга суқилиб киришга ҳамиша ҳаракат қилиб келди. Бу ҳаракатларнинг ҳаммасига қатъий чек қўйилди. Шу кунларда Термиз чегарачилари музейида ўша йилларда чегарани бузиб ўтган шахслардан тортиб олинган қуроллар, ўқ-дориларни кўриш мумкин.

Марказга: фашистлар Эрондаги кўчманчи қабилаларга автомат қуролларнинг катта туркумини етказиб бермоқда, ўз агентларини юбормоқда. Қўпорувчилик гуруҳларини тузмоқда, деган ташвишли разведка хабарлари кела бошлади... Теҳрон бозорида газмол ва ширинликлар билан савдо қиладиган самарқандлик одамшаванда ва сергап савдогар фашистларнинг қўпорувчилик гуруҳларидан бири «катта учлик», — СССР, АҚШ ва Буюк Британия давлатлари бошлиқларининг Теҳрондаги учрашувини барбод қилишга тайёргарлик кўрмоқда, деган ишончли маълумотни олишга муваффақ бўлди. Ҳозирги кунда фашист разведкасининг режаси шармандаларча барбод бўлганини бутун дунё билади. Аммо фашистлар режасини барбод қилишнинг фаол ташаббускорларидан бири — сергап «савдогар» аслида давлат хавфсизлигининг камтарин ходими, ўзбекистонлик разведкачи Шариф Ширинбоев эканини ҳамма ҳам билавермайди.

Уруш йиллари хроникаларида, Ўзбекистоннинг 1941—1945 йилларга доир тарихий ва бадиий адабиётида кўпинча Ўзбекистон мамлакат ичкарисидаги оддий республика сифатида тасвирланган. Ёзувчилар, тарихчилар фронтларда ўзбекистонликлар матонат билан жанг қилганини, республика ғарбий вилоятлардан кўчириб келтирилган юз минглаб кишилар учун бошпана берганини, бу ерда тинимсиз меҳнат қилганини, фронтга ғалаба учун зарур бўлган маҳсулотларни узлуксиз юбориб турганини холисона қайд этадилар. Бироқ, республиканинг фронтдаги жанглар оқибати учун стратегик жиҳатдан муҳим минтақа сифатидаги аҳамияти одатда эътибордан четда қолиб келмоқда. Айни пайтда республика хавфсизлик хизматининг архивида уруш йилларида гитлерчилар разведкаси Ўзбекистонга биринчи даражали аҳамият бериладиган зона деб қараганини, бу ерда разведка — қўпорувчилик ишларини амалга оширишни асосий вазифалардан бири деб ҳисоблаганини ишонарли тарзда исботлаб берадиган материаллар сақланмоқда.

Фронт чизиғи Каспий денгизига яқинлашгач, Ўрта Осиё темир йўли Кавказ фронти билан мамлакат ичкарисини боғлайдиган асосий алоқа йўли бўлиб қолди. Шу йўл орқали фронтга қурол-яроғ, техника, жангчилар учун зарур бўлган бошқа маҳсулотлар жўнатиб турилди. Ўзбекистон ҳудудидаги ана шу алоқаларни, темир йўл ва ҳарбий иншоотларни ишдан чиқариш учун гитлерчилар қўмондонлигининг фармойиши билан агентларни тайёрлаш ва минтақага ташлаш учун бир қанча разведка-қўпорувчилик марказлари ташкил этилди.

Урушнинг дастлабки кунлариданоқ Чехословакиядаги Теппел, Германиядаги Лукеенвальд, Польшадаги Легионов шаҳарларида, шунингдек Қримдаги Тавел шаҳрида ана шундай марказлар ишлай бошлади. 1943 йилда гитлерчилар бўлажак «Катта Туркистон» учун ўзларининг сиёсий гумашталари — агентларни тайёрлашга киришдилар. Бунинг учун «Арбайтсгеманншафт Туркестан» разведка мактаби ташкил этилди. Марказий Осиё республикаларида қўпорувчилик ва террорчилик фаолиятига, исённи тарғиб этиш ишига мўлжалланган махсус «алоҳида командалар»ни тайёрлаш мақсадида Вустрау, Гененген, Зандберг, Тайхеньвальд, Бердин, Потсдам шаҳарларида қатъий яширин мактаблар барпо этилди. СС ва СД бош бошқармаларида Туркистонда иш олиб боришга мўлжаллаб «Тюркостштелле» махсус бўлими тузилди.

Ўзбекистон контрразведкачилари ана шу разведка-қўпорувчилик машинасининг ҳужумини барбод этишга муваффақ бўлдилар. Улар разведка маълумотларига таяниб, ҳарбий иншоотлар, темир йўллар ва алоқа линиялари хавфсизлигини муҳофаза қилишни таъминлаб, аниқ топшириқ билан ҳудудимизга ташланган қўпорувчиларнинг катта гуруҳларини қўлга олиш бўйича бир неча операцияларни муваффақиятли амалга оширдилар.

Орол денгизи теграсида Совет Армиясининг собиқ ҳарбий хизматчиларидан тайёрланган қўпорувчиларнинг катта гуруҳи зарарсизлантирилди. Бу гуруҳ ўз олдига нефть қувурини ва Сирдарё темир йўл кўпригини портлатиш вазифасини қўйган эди. Бундан ташқари, гуруҳга Ўзбекистонда қўпорувчи тўдаларни тузиш ҳам топширилганди. Шунга қарамай, қўпорувчилар ҳеч қандай ишни уддалай олмади, улар республикада жойлашишга ҳам улгуришмади, ҳаммаси дарҳол қўлга олинди.

Ўзбекистон контрразведкачилари Красноводск-Тошкент темир йўлида, Чирчиқдаги комбинатда қўпорувчилик ишларининг олдини олдилар, ҳарбий давр тартиби билан ишлайдиган корхоналарнинг бирортасида ҳам давлат сирининг четга чиқиши ҳолларига йўл қўйилмади. Кўпгина контрразвдкачилар жанговар операцияларни муваффақиятли ўтказгани учун жанговар орден ва медаллар билан тақдирланди. Уруш йилларида ишлаган ана шу контрразведкачиларни бугун биз ҳурмат билан шарафламоқдамиз.

Эр-хотин Сичевлар — Алексей Кузмич билан Софья Гажиевна Тошкентда салкам ярим асрдан буён яшашмоқда. Аҳил ва бахтли яшаётган бу кишилар ҳаёти енгил кечмаган бўлса-да, уларнинг тақдири жуда ажойиб. Улар уруш бошланиши олдидан учрашганлар — Алексей Кузмич Фарғона вилояти давлат хавфсизлиги бошқармасида оператив вакил лавозимида ишлар эди. Бўлажак рафиқасининг биродари Василий Муҳамедов ҳам шу ерда хизмат қилар эди. Гитлерчилар хиёнаткорона ҳужум қилгач, иккаласи ҳам фронтга жўнашга рухсат беришларини сўраб, ариза ёзди. Алексей Сичев илтимоси рад этилди, Василийнинг аризаси эса 41-йилнинг охирида қондирилди. Орадан бир йил ўтмай ундан «Қора хат» келди.

Бундай воқеалар кўп бўлган. Хавфсизлик хизмати архивида фронтга жўнатишга қатъий илтимос қилиб ёзилган бундай аризалар жуда кўп. 2000 нафардан ортиқ давлат хавфсизлиги ходимлари ўзларига берилган «Брон»дан воз кечиб, фашизмга қарши фронтларда жанг қилди. Уларнинг ҳаммаси жангларда мардлик ва қаҳрамонлик кўрсатганлиги учун орден ва медаллар билан тақдирланди.

Уларнинг кўплари Ўзбекистонга қайтиб келмади, Белоруссия, Украина, Болтиқбўйи, Венгрия, Польша, Германия ерларига дафн қилинди. Ҳалок бўлган барча жангчиларни номма-ном санаб ўтиш қийин, бироқ ҳеч бўлмаса, улардан айримларининг номини келтириш ҳозирги тинч ҳаётимизни таъминлаш учун жон фидо қилган жангчилар хотираси олдидаги бурчимиздир. Чунки кўпинча разведкачилар ҳалок бўлганида ҳам номи айтилмайди. Бугун биз уларнинг номини айтишимиз мумкин ва лозим. Катта лейтенантлар Абдулла Холмуродович Хўжаев ва Шодмон Хўжаевич Турсунов, капитан Илья Петрович Плугин, катта лейтенант Аннамурод Овезов, кичик лейтенант Александр Степанович Науменко, капитан Андрей Тихонович Задиран, катта лейтенант Ҳикмат Ҳусанхўжаев... Уларнинг ва бошқа кишиларнинг номи республикамизда яқинда нашр этилган «Хотира» китобига киритилган. Уларнинг хотираси абадий сақланиб қолверсин ва ўз ҳаётларини бахшида қилган иш каби нурли ва мусаффо бўлсин. Ватанни ҳимоя қилиш ва озод этиш ана шундай муқаддас ишдир.

Ғалабадан сўнг уйига қайтиш насиб этган кишилар ҳам фронт йўлларини шон-шуҳрат билан, муносиб босиб ўтдилар. Хавфсизлик органларида деярли 30 йил ишлаган Афор ака Ғанихўжаев фронтдан жуда кўп жанговар медаллар, Қизил Байроқ ордени тақиб қайтди. У уруш йилларида Москва остоналаридаги жангларда иштирок этди, Красная Поляна, Солнечногорск шаҳарларини озод қилди. Бир неча бор ярадор бўлди, тузалиб яна жангга кирди. Миллий хавфсизлик хизмати фахрийлар кенгашининг раиси Мирзамурод Алимовнинг жанговар мукофотлари оз эмас, у Ленинград остоналарида, Вольхов яқинида, Карелияда жанг қилди. Фронтда ҳам разведкачи вазифасини бажарди, «Тил» тутиб келишда ном чиқарди, ҳарбий газеталарга хабарлар ёзиб турди... Урушни Забайкал фронтида тугаллади. Йўлдош ака Тошпўлатов — контрразведкачи, 50-йилларда у Ўзбекистоннинг ноҳақ қатағон қилинган маданият арбобларини аниқлашда бевосита иштирок этди. Уруш бошланганида у эндигина билим юртини тугатиб, ҳарбий кийим кийган ёш командир эди. 1941 йилда фронтга жўнаб кетди ва жанг билан ғалаба кунигача ўз бурчини шараф билан бажарди. Сталинград остоналарида жанг қилди, Румыния, Югославия, Венгрия, Австрияни озод қилиш учун жангларда иштирок этди. Мардлик ва матонат кўрсатганлиги учун учта жанговар орден, ўн тўртта медал билан тақдирланган.

Хавфсизлик хизмати фахрийлари, жасур жангчилар, мамлакатга содиқ ватанпарварлар тўғрисида фақат яхши сўзларгина айтиш мумкин. Уларнинг орасида полковник Боис Эргашев, полковник Хайрутдин Асомуддинов, майор Аслан Денешев, полковник Алексей Свалов, майор Ғуломжон Абдуллаев, катта прапоршчик Дмитрий Максимов, полковник Борис Митрофанов ва бошқа жуда кўп кишилар бор. Улардан ҳар бирининг фронтда босиб ўтган йўллари, жанговар хизматлари алоҳида ҳикоя қилишга, самимий сўзларга, зўр миннатдорчилик ва ҳурматга лойиқдир.

Фахрийларимиз биз учун нақадар қадрли ва азиз, уларнинг тажрибаси ва қалб саховати биз учун илҳом манбаи эканини тўла сезишлари учун бугунги байрам уларга олам-олам шодлик ва қувонч бахш этишини истаймиз.

Азиз фахрийларимиз, ҳамиша соғ бўлинг, умрингиз узоқ бўлсин. Сизлар ҳамиша бизнинг эътиборимиздасиз. Сизлар тўплаган тажрибани ва шонли анъаналарни сўзсиз сақлаб қоламиз. Уларни бугун ва эртага сизларнинг фахрли ишингизни давом эттирадиган кишиларга етказамиз.

(ЎзА).

Янгиқўрғон туманида 20 миллат вакиллари бир оила аъзоларидек аҳил ҳаёт кечириб келишмоқда. Улар орасида, албатта, фашизм устидан қозонилган Буюк Ғалабага ўз ҳиссаларини қўшган табаррук отахонлар ҳам талайгина.

СУРАТДА: уруш фахрийларидан Алексей Яркалов, Юсуфжон Қирғизов ва Миргазим Нургазиевлар навбатдаги учрашувга отланишаяпти.

Т. ҲАМРОҚУЛ олган сурат.

ЎТГАНЛАР РУҲИНИ ЁД ЭТМОҚ ҲАМ ФАРЗ, ҲАМ ҚАРЗ

Республика Фахрийлар ташкилотлари уюшмаси кенгаши раиси Бектош Раҳимов билан суҳбат

— Айтиш мумкинки, 1941—45 йиллардаги шафқатсиз уруш инсоният тарихида мисли кўрилмаган жангу-жадалларию, даҳшатли воқеа-ҳодисалари билан кишилар бошига не-не офатларни солган бўлса, бир томондан, турли миллат ва элат вакилларининг чинакам дўстлигини ифода этди. Хусусан, табиатан саховатпеша ўзбек халқи ҳам уруш даврида мардонавор меҳнатлари, мислсиз хизматлари ва довюрак йигитларининг бетакрор қаҳрамонликлари билан тарих саҳифаларида ўчмас из қолдирди.

— Мадомики, бугун Буюк Ғалабанинг 50 йиллиги мамлакатимиз миқёсида умумхалқ байрами сифатида кенг нишонланаётган экан, суронли йилларни бир бора кўз ўнгимизга келтириб, бевақт ҳаётдан кўз юмган юртдошларимиз хотирасини ёд этмоқ ҳам фарз, ҳам қарз, деб ўйлайман.

Ҳақиқатан ҳам XX аср кишилик жамияти тарихини ларзага солган фашист босқинчилари ўзларининг ёвуз нияти билан кишилар қалбига битмас жароҳат солиб кетди. Биронта киши йўққи, ака-укасидан, ёки ҳели-ҳешидан айрилмаган бўлса, уруш-урушлигини қилди, албатта. Энди у қолдириб кетган жароҳатларни фақат мана шундай байрамлар орқалигина бироз бўлса-да, унутиб, кўнгилларга таскин бериш мумкин. Аввало, жанггоҳларда ҳалок бўлганларни ёд этиб, руҳларини шод этишга етказган шу кунларга минг бора шукурлар айтмоқ лозим.

— Айни дамда фронтдаги жангу-жадалларни эмас, мамлакат ичкарисида туну кун тинимсиз меҳнат қилган миллатдошларимизнинг ёрқин хотирасини бир муддат эслаб ўтсак, деган эдим.

— Ўзбекистонда урушнинг дастлабки кунлариданоқ меҳнатнинг қизғин палласи юзага келди. Ўзбекистонлик барча миллат ва элат вакиллари ўзини худди жанг майдонида муҳим топшириқни адо этаётган аскар каби ҳис этиб меҳнат қилди. Фронт майдонларидан кўчириб келинган юздан ортиқ йирик саноат корхоналари ва ҳарбий заводлар жуда қисқа муддат ичида Ўзбекистонда қайта тикланиб, ишга туширилди. Хусусан, В. Чкалов номидаги авиация заводи ўзбек халқининг мардонавор жасорати туфайли қисқа вақт — 40 кун ичида ўрнатиб бўлинди, 1942 йилнинг январиданоқ фронт учун ҳарбий самолётлар ишлаб чиқара бошлади. Шунга ўхшаш бошқа корхона, завод ва фабрикаларнинг фаолиятини ҳам мисол қилиб кўрсатиш мумкин.

Урушнинг олти ойи ўтмасданоқ Ўзбекистон йирик саноат корхоналари билан бирга ҳарбий қурол-яроғ ишлаб чиқарадиган улкан базага айланиб қолганди. Бунинг устига меҳридарё ўзбекларнинг бағридан бошпанасиз қолган минг-минглаб кишилар паноҳ топди. Уларни едириш-кийдиришнинг ўзи бўлмаган, албатта.

— Бектош Раҳимович, ўша суронли йилларда қишлоқ хўжалигию, саноат ва бошқа ишлаб чиқариш корхоналаридаги оғир меҳнат асосан аёллар, ёш-яланглар зиммасига юклатилганлиги ҳеч кимга сир эмас. Бугун уларнинг фидокорона меҳнатини бир қур назардан ўтказсак, мақсадга мувофиқ бўларди.

— Мамлакатимиздаги барча ишлаб чиқариш соҳаларини асосан хотин-қизлар кучи ҳаракатга келтирганлиги унутилмас тарих бўлиб қолди. Масалан, биргина Ўзбекистон пойтахти Тошкентда 1942 йил охирига келиб, ишлаб чиқариш кучини саноатда 63 ярим, қишлоқ хўжалигида эса 65 фоизни аёллар ташкил этган эди. Уруш йиллари ҳар нафасда ғалаба онларини орзиқиб кутган ўзбек халқининг бу жафокаш фарзандлари давлатга 4 миллион 806 минг тонна пахта, 54,1 минг тонна пилла, 195 минг тонна шоли, 57,6 минг тонна ҳўл мева, 36 минг тонна қуруқ мева, 159 минг тонна гўшт ва бошқа кўплаб озиқ-овқат, кийим-кечак етказиб берди.

Ўзбекистонлик йигит-қизлардан 1 миллион 400 мингдан зиёди фронтга сафарбар қилинди. Шулардан 84 мингги жанггоҳларда ном-нишонсиз қолиб кетди. Энди уларнинг хотирасини ёд этмоқ, номларини абадийлаштирмоқ биз тирикларнинг шарафли бурчимиздир. Буни ҳар йили 9 майда эмас, ҳар куни, ҳар сония эслаб турмоқ ҳам фарз, ҳам қарздир.

Ҳукуматимиз ташаббуси билан 33 жилдлик «Хотира» китобининг босмадан чиқарилиши мамлакатимизда катта воқеа бўлди, дея баҳолаш мумкин. Айни дамда шаҳар, туман, қишлоқ ва овулларда Ғалаба кунининг 50 йиллиги умумхалқ байрами сифатида кенг нишонланаётганлигининг гувоҳи бўлиб турибмиз. Шу кунгача кўплаб вилоятларда фахрийлар боғи, суронли йиллар музейи ташкил этилди. Эскирган ёдгорликлар мажмуи ўрнига янгилари ўрнатилди. Шунингдек, иккинчи жаҳон урушида ҳалок бўлганлар оиласига ғамхўрлик кўрсатилиб, моддий ва маънавий ёрдамлар берилди.

Бугун бутун дунё эрксевар халқлари фашизм балосидан қутилган кунни катта байрам қилмоқда. Айниқса, Москва шаҳридаги юзлаб миллат ва элат вакиллари катта байрам оғушида. У ерда бошқа мамлакатлардан ҳам ташриф буюрган уруш фахрийлари йиғилишиб, фронт хотираларини эслашмоқда. Россия ҳукумати томонидан мамлакатимизда қарилик гаштини сураётган уруш фахрийларининг бир гуруҳига ушбу тантаналарда қатнашиш учун таклифнома келган эди. Биз таклифномага биноан, қаҳрамонларимиздан 25 нафарини 5 кун аввал катта тантана билан Москвага жўнатганмиз.

— Самимий суҳбатингиз учун раҳмат.

Ўктам ҲАЙДАВОЛОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ЯНГИ МАРКА

Фашизм устидан қозонилган Ғалабанинг 50 йиллигига бағишлаб Ўзбекистон Республикаси Алоқа вазирлиги томонидан почта блокида марка тайёрланиб, муомалага чиқарилди.

Почта блокидаги марканинг нархи 20—00 сўм.

Блок 50000 нусхада чоп этилган.

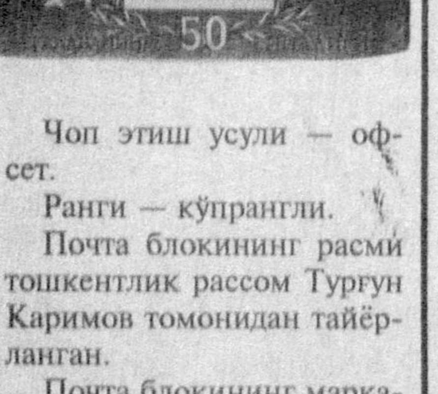

Чоп этиш усули — офсет.

Ранги — кўпрангли.

Почта блокининг расмий тошкентлик рассом Турғун Каримов томонидан тайёрланган.

Почта блокининг маркасида Тошкент шаҳрида ўрнатилган Ватан ҳимоячиси ҳайкали тасвирланган.

Блокнинг ўзида эса, «Ғамгин она» ва «Мангу олов» скульптуралари (ҳайкаллари) тасвирланган.

Бундан ташқари, маркада юбилей санаси «1945—1995 й.» кўрсатилган.

Эсдалик блоки — Ўзбекистон Республикасининг Ғалабага қўшган ҳиссасидан нишонадир.

Россия, Украина, Болгария, Польша, Чехия, Румыния, Германия каби қатор Европа мамлакатларида абадул-абад қолиб кетган юртдошларимизнинг хоки-пойини зиёрат этиш учун бир гуруҳ фахрийларимиз Москва шаҳрига жўнаб кетганлиги чинакам дўстликнинг намунаси бўлди. Бугун улар кўплаб миллат вакиллари билан биргаликда Кремль майдонидаги ҳарбий тантаналарда иштирок этишади.

СУРАТДА: ўзбекистонлик собиқ жангчилар.

Ш. ИБРОҲИМОВ олган сурат.

СЕРВИҚОР ТОҒ

очерк

Аҳли дониш Инсон умрини оқар сувга ўхшатишади. Ҳақиқатан ҳам бунда фалсафий фикр мужассам. Негаки, қайсидир тиниқ булоқдан қайнаб чиққан табиатнинг нодир туҳфаси бўлмиш сув ўз ўзани бўйлаб қанчадан-қанча ирмоқларни, соҳилларни босиб ўтади. Демакки, бу орада беҳисоб қирлардан, даралардан, тоғлар ва боғлар, хиёбону биёбонлардан баъзан шарқираб, баъзан шилдираб оқиб ўтади. Аммо муайян манзил сари интилувчи, аниқроғи, оқувчи сув учун бу тафсилотнинг ҳаммаси тавсифли эмас. Бас, шундай экан, унинг инсон умрига қиёс қилинишида ҳеч қандай муболаға йўқ!

Тоғликларни тўпори бўлади, дейишади. Балки бу тўғридир, бироқ масаланинг иккинчи томони ҳам бор. Яъниким, шиддатли бўронлару суронларни тан олмайдиган мағрур ва масрур тоғлар ўз фарзандларига булутларга хос сиполик ҳамда бургутларга хос ғурурни беминнат бахшида этади. Ҳикоямиз қаҳрамони Мамадали Бойтўраев ҳам ана шундай асл тоғ фарзандидир. У киши 1925 йилда Деҳқонобод туманидаги Оқработ қишлоғида туғилган. Ёшлиги ўша даврга хос қийинчилик билан кечганлигини кекса отахонлардан эшитганим бор. Кейинчалик, яъни машъум уруш бошланганда ҳали ёши етмаса-да, ўзи ариза бериб ҳамюртлари қаторида Гитлерчи газандаларга қарши курашиш учун қадрдон акалари билан фронтга отланганини ўқувчилик йилларимда кўп эшитганман. Ўшанда Мамадали Бойтўраев ўн еттидан ошиб ўн саккизга етмаган...

Уруш!!! Шоир айтганидек, бу совуқ сўздан кейин ҳатто ундовлар ҳам титраб кетади! Бу лаънати қирғин калхати осуда ва тинч ҳаёт кечираётган халқлар ҳаётига таҳдид солганда еру осмон ларзага келган; бегуноҳ оққан қонлар, беажал кетган жонлар — ҳамма-ҳамма қурбонлар фашизмга нафрат сочган ва бу тамға у касофатнинг шаънига қора тамға бўлиб қолган, қолаверади ҳам! Ана шу уруш номли бадхуш кўланка 56 нафар оқработлик азаматларнинг умрига завол бўлди. Уларнинг аксарияти Мамадали бобонинг сафдошлари, қадрдонлари, қавмлари эди. Уларнинг муқаддас хотиралари ҳамиша Мамадали бобо билан бирга эди, десам янглишмайман. Яхши эслайман, 1985 йили Ғалабанинг 40 йиллиги тантанали равишда нишонланаётган даврада уруш қатнашчилари Жаббор бобо Худойбердиев, Ҳаким бобо Шоймардонов, Қудрат бобо Тангиров, Ғози бобо Раҳмонов, Қулмат бобо Тангиров, Эшқобил бобо Ўтаев ва бошқа ўнлаб уруш ва меҳнат фахрийлари жамулжам: давра ўртасига навбатма-навбат мактаб ўқувчилари чиқиб, ўзларининг байрам дастурларини намойиш қилмоқда, ҳакамлар ҳайъати эса уларга баҳо бериш билан банд. Шунда юқори синф ўқувчиларидан бири уруш ҳақида маромига етказиб монолог ўқиди, назаримда, ҳамма диллар сим-сим суюлди, ғалаба нашидаси билан порлаб турган кўзларга мунгли ёшлар қуюлди. У ёғи аён: кўз олдингда урушнинг мудҳиш воқеалари гавдаланаверади, азоблар, изтироблар худди такрорланган каби юрагингга наштарини санчаверади...

Ногаҳон ёнимда турган бетакаллуф бола билагимдан силкиб деди: «Кўрдингми, директорнинг кўзидан бир томчи ёш отилиб чиқди...» Мен бу қалбсиз болага керакли жавобни айтдим ўшанда. Лекин ҳали-ҳануз шу гап қулоғим остида жаранглайди, нега эканини ўзим ҳам билмайман. Ким билсин, балки ўшанда маълум сабаблар Мамадали бобо хотираларини жунбушга келтиргандир. Агар шундай бўлса, моҳияти равшан: қонли жанггоҳлар, бегуноҳ қурбонлар ва ҳоказо даҳшатли манзаралар кўз олдингда гўё кечагина содир бўлгандек қайта-қайта гавдаланаверади. Воҳаланки, ўша дамларда Ғалабага 40 йил тўлганди!...

Деҳқонобод туманидаги 7-ўрта умумтаълим мактабига 22 йил раҳбарлик қилган моҳир педагог Мамадали Бойтўраев Ғалабанинг 20 йиллигини ҳам, 30 йиллигини ҳам, 40 йиллигини ҳам кўкрагига ана шу шонли саналарга бағишланган нишонларни тақиб кутиб олган эди. Бироқ, афсуслар бўлсинки, Ғалабанинг айни пайтда кенг нишонланаётган 50 йиллиги арафасида у киши ҳақида фақат хотираларгина кўнгилларга таскин беради, холос. Албатта, яхши инсон тирикми, марҳумми ҳамиша эл ардоғида. У киши урушда ва ундан кейинги даврдаги эл-юрт олдидаги хизматлари учун 1978 йилда «Ҳурмат Белгиси» ордени, 1959 йилда «Ўзбекистон халқ маорифи аълочиси» нишони билан тақдирланган, бир неча чақириқ қишлоқ ва туман кенгаши депутати бўлиб сайланган эди. Ҳозирги пайтда тумандаги энг катта илм даргоҳларидан бири Мамадали Бойтўраев номи билан аталмоқда. Зеро, бу камтарин, билимдон ва фидойи инсон ҳаётининг мағзини мазкур маърифат масканига бахшида этган эди. Айни пайтда ушбу илм ўчоғида мингга яқин келажак сарварлари таҳсил кўраяпти. Демакки, минглаб юракларда унинг номи тирик. Ҳа, шоир ифтихор ила куйлаганидек, умрлар бўладики, ўлигида тирикдир!

Агар умри ҳанузгача вафо қилганида ҳассос инсон Мамадали Бойтўраев муборак 70 ёшга тўларди. Таассуф, бундай бўлмади. Умр дегани, аҳли дониш зикр қилганидек, оқар сув экан. Биз ҳикоя қилган одам ҳам ҳаёт деб аталмиш тириклик уммонидан жуда сокин, бироқ ўта мазмунли равишда оқиб ўтди. Аммо сувлар ўткинчи бўлгани билан дарёлар собитдир. Чиндан-да, Мамадали бобо ўзани бузилмас ўзига хос дарёдир. Унинг чашмалари залворли тоғларнинг топ-тоза тизмаларидан бошланади. Тафаккур янглиғ тиниқ бу оби ҳаёт манбаи қанчадан-қанча саховатга соҳиб бўлади...

Сафар ОЛЛОЁР.

ЖАСОРАТИ, ЎЧМАС ХОТИРАСИ ОЛДИДА, ТАЪЗИМ ҚИЛАМИЗ, БОШ ЭГАМИЗ

• Факт ва рақамлар шоҳидлик беради

ЎЗБЕК ХАЛҚИ ҚЎШГАН ҲИССА

1945 йил февраль ойида ўтказилган пахтакорларнинг курултойида республика Халқ Комиссарлари Кенгаши Раисининг маърузасидан

... Ўзбек халқи фронт ортидаги ўзининг ҳалол меҳнати билан немис-фашист газандаларини тор-мор этишда қатнашганидан ғурурланади. Шуни айтиш етарлики, уруш йилларида республика корхоналари фронтга 2090 самолёт, 17342 авиация бомбалари, 1.083 минг қўл гранаталари, шунингдек бошқа қурол-аслаҳаларни етказиб берди. Фронтга юборилган қурол-яроғнинг умумий вазни 218 минг тоннани ташкил этди. Шуларнинг барчасини фронтга етказиш учун 12 минг темир йўл вагонлари керак бўлди.

Республика корхоналари томонидан фронтга 8731 минг радиолампалар ва бошқа кўп асбоблар жўнатилди. Уруш пайтида Ўзбекистон колхозлари Қизил Армияни ва аҳолини озиқ-овқат, хомашё билан таъминлаб турдилар.

Тўрт йил уруш давомида Ўзбекистон колхозлари давлатга 3588 минг тонна пахта, 54067 тонна пилла, 1067 минг тонна дон, 195 минг тонна шоли, 108 минг тонна картошка, 57444 тонна ҳўл мева ва узум, 35289 тонна қуруқ мева ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари топширдилар.

Ўзбекистон меҳнаткашлари фронтга ўнлаб озиқ-овқат эшелонларини, юз минглаб кийим-кечакларни йиғиб жўнатдилар. Ўзбекистон меҳнаткашлари томонидан Мудофаа фондига, танк колонналари ва авиаэскадрильялар қурилишига 675 миллион сўм йиғилди.

Меҳнаткашларнинг уруш заёмига ёзилиши юқори ватанпарварлик руҳида ўтди. Уруш даври заёмига ёзилиш жами 3602 миллион сўмга ва пул-буюм лотерея 574 миллион сўмга тўғри келди. Фашизмни тор-мор қилиш учун курашда ўзбек халқининг иштирокини юқоридаги фактлар яққол кўрсатиб турибди. Бунга эришиш учун ўзбекистонлик ишчилар, ишчи хотин-қизлар, зиёлилар томонидан катта куч ва тинимсиз меҳнат керак бўлди...

(Ўзбекистон Республикаси мудофаа давлат архивидан олинди).

ТЎРТ МАРТА «ЎЛИБ», ТИРИЛГАН ОДАМ

Фашист босқинчиларига қарши урушдаги шафқатсиз жангларда кўплаб қаҳрамонликлар кўрсатган Орол Баҳранов қизиқ табиатли одам. Ўзи оз эмас, кўп эмас, роппа-роса саккиз ярим йил армия сафида хизмат қилган. Шундан тўрт йили фронтда кечди, қолган тўрт ярим йили уруш жароҳатларини тиклашда ўтди.

У 1942-45 йилларда Болтиқбўйи фронтининг пиёдалар полкида пулемётчи бўлиб жанг қилди. Бу орада унинг онасига тўрт марта қора хат келди. Ваҳоланки, у бу пайтда биринчи даражали пулемётчи, катта сержант сифатида бир қанча муҳим топшириқларни аъло даражада ўтаганлиги учун уч карра «Жасурлиги учун» медали, «Шуҳрат» ордени билан тақдирланганди.

Аммо, унинг ўзи шу чоққача бу ҳақда ҳеч кимга гапирмай келарди. Яқинда босмадан чиққан «Хотира» китобини варақлаб ўтириб, ўзининг исми-шарифи остидаги «1944 йилнинг июнь ойида ном-нишонсиз йўқолган» деган мазмундаги жумлаларни ўқиб, бепарвогина кулиб қўйди ва негадир уруш хотираларидан сўзлагиси келди. Мени ўзига «писер» қилиб танлади-да, ҳикоясини бошлади.

ЖАР ЛАБИДАГИ ЖАНГ

Литвада 213-05-тепалик бор (ҳозир ҳам шундай номланади). Устки қисмидаги майдоннинг кенглиги тахминан икки гектарча келиб қолади. Тепасидан туриб дурбин орқали 30 км нарини бемалол кўриб, назорат қилиб туриш мумкин. Шунинг учун ҳам у жуда муҳим стратегик аҳамиятга эга бўлган жой ҳисобланарди. Тепалик учун қаттиқ жанглар давом этарди. Ҳар икки томондан ҳам беҳисоб йўқотишлар, қурбонлар бўлди. Ўзиям, ўша тепалик роса уч марта қўлдан қўлга ўтди. Энди гитлерчиларнинг яна бир катта «атака»си кутилаётган эди.

Атрофни тун пардаси қоплаганда биз ётган окопга бир лейтенант келиб, «Сержант Оролов ким?», деб қолди. «Мен», — дея ўрнимдан туриб «честь» бердим. «Пулемётнинг оғирлиги қанча», — деб сўради у. Ҳайрон бўлиб «Патронларсиз 72 килограмм келади», деб жавоб бердим. «Ундай бўлса ўзим ёрдамлашаман, тўрт каробка патрон олиб юр», дея пастликка қараб ишора қилди. «Хўп», дедим-да, тўртта ўқдонни елкамга ташлаб олдим. Икковлашиб пастликка қараб ўрладик. Йўлда кўнглимга келган ҳар хил шубҳали ўй-хаёллардан безовта бўла бошладим. Командир менинг бу ҳолатимни кўриб далда берди.

— Ҳаммаси яхши бўлиб кетади, — деди у. — Мен разведкачиман. Муҳим топшириқ олдим. Сен эса биринчи даражали пулемётчи экансан. Шунинг учун сени ўзимга ёрдамчи қилиб танладим. Фақат ҳозир тезроқ ҳаракат қилишимиз керак, бўлмаса кеч қоламиз.

Шундан сўнг шубҳалардан холи бўлиб, қадамимни тезлатдим. Қоронғуликда қанча юрдим, билмайман, бир маҳал чуқур жар ёқасига келиб қолибмиз. Лейтенант мени шу ерда қолдириб, ўзи у ёқдан бу ёққа тез-тез бориб келди ва нималарнидир аниқлаб, атрофни ўрганди. Сўнг менинг олдимга келиб режасини маълум қилди. Унинг айтишича, немисларнинг эрта саҳарлаб орқа томондан катта ҳужумга ўтиши ҳақида разведкачиларимиз маълумот олиб келишган экан. Ҳужум эса биз турган шу жарликнинг пастидан бошланар эмиш.

Ҳақиқатан ҳам ғира-шира тонг қоронғусида жарлик ичидан душман тўдалари ўта бошлади. Белгиланган жойга боргунга қадар уларга ўқ узиш мумкин эмас эди. Шунинг учун икковимиз ҳам эрмак учун уларнинг сафини санаб ўтирдик. Биринчи тўда роса 200 нафар бўлиб чиқди. Орқадан яна шундай икки тўда ўтди. Ҳаммаси бизга кафтдек кўриниб турган яланглиқда тизилишиб нимanидир кутиша бошлади. Шунда лейтенант менга қараб, «Ҳозир нариёқдаги немислар бизникиларни чалғитиш учун артиллериядан ўқ уза бошлайди. Худди шу чоғ сен ҳам анавиларни ўққа тутасан, фақат ҳаяжонланмай аниқ нишонга олиб от», деди.

Хиёл ўтар-ўтмас, душман тўплари гумбурлай бошлади. Мен ҳам тепкини босиб, пулемёт пушкасини чапга-ўнгга бура бошладим. Ўқнинг қаёқдан келаётганини аниқлолмай, саросимага тушиб қолган душманлар тутдек тўкилди. Мурда устига мурда бўлиб йиқилаверди. Лаънатиларни қанчалик ёмон кўрсам-да, ожиз қолиб тўрт томонга югураётганини кўриб раҳмим келди. Жон ҳаммага ҳам ширин экан, начора, мен уларни отмасам, улар мени отади. Бу ёқда эса лейтенант ҳам «Боря стрелай, стрелай...» дея даъват қилади.

Шундай қилиб, биз зиммадаги энг муҳим вазифани — душманнинг орқа томондан ҳужумини тўхтатган эдик. Қош қорайганда полкка қайтмоқчи бўлиб энди йўлга тушаётган ҳам эдикки, жарликда бир қанча гитлерчиларнинг апил-тапил изига қайтаётганини кўриб қолдик. Лейтенант ёнидан иккита граната олиб уларга қарата ирғитди. Кетма-кет гумбурлашлардан сўнг, хотиржам йўлга тушдик. Йўлда командир хурсандчилигини яширолмай мени «За отвагу» дея қучоқлаб олди. Мен ҳам уни табриклаб қўйдим.

АЙҒОҚЧИ САМОЛЁТНИНГ БОМБАСИ

1944 йилнинг январи.

Айни қаҳратон қиш чилласи...

Фашист босқинчиларининг шашти қайтиб анча эҳтиёткор, айёр бўлиб қолган. Разведкага тез-тез киши юбориб, асосий кучлар жойлашган ерларни аниқлаб, бомбардимон қилар ёки дабдурустдан бостириб келар эди. Шунга қарамай совет қўшинлари душманни юз километр узоқликка улоқтириб ташлашга муваффақ бўлди. Мен жанг қилаётган 176-ўқчи дивизия пиёдалари олдинги чизиққа ўтиб жойлашиш учун йўлда қатор бўлиб кетаётган эди. Шу чоғ тўсатдан ҳавода душманнинг бомбардимончи самолёти пайдо бўлиб қолди. Атроф очиқ яланглик эмасми, қочиш ёки беркинишнинг иложи йўқ. Ҳамма оппоқ қорга чўзилиб ётиб олди. Душман самолёти эса айланиб келиб бомба ёғдирарди. Еру кўкни қоп-қора тутун қоплади. Гумбурлашлар даҳшатидан ётган жойимда музлаб борардим. Ўлимдан эмас — беиз осонгина жон беришдан қўрқаётган эдим. Чунки самолёт ташлаётган бомбалар ерга тушиб келгунга қадар яна бир қанча бўлакларга ажралиб, худди ёмғирдек ёғиларди. Ҳеч қанча вақт ўтмай, душманнинг «темир қуши» ҳамма ёқни остин-устун қилиб юборди. Нима бўлса, бўлди — барибир ўлар экан-ман-да, деган хаёлда пулемётни ёнимдаги жасаднинг устига қўйиб самолётнинг қайтиб келишини кутдим. У даҳшат солиб 30—40 метр баландликда учиб кела бошлади. Қанотини мўлжал қилиб тепкини босдим. Бироқ пулемёт патронлари унга кор қилмади. Билсам, у душманнинг ўқ ўтмайдиган айғоқчи самолётларидан экан. Менинг бу «одобсиз»лигимга жаҳл қилган учувчи самолёт тумшуғини менга қаратиб янада пастлади. Ана ўшанда мен немис учувчисининг қаҳрли башарасини аниқ-тиниқ кўрдим. У бўйнини чўзиб пастга — бир-бирининг устига қалашиб ётган совет солдатларига қараб заҳарханда кулмоқда эди. Аламимдан кўзимга ёш тиқилиб, қўлларим қалтирарди. Чидаб туролмадим. Беихтиёр ўрнимдан туриб кетдим. Самолёт эса рўпарамга келиб қолган эди. Гуркова номли 40 килограммлик пулемётимни жон ҳолатда кўтариб кўкрагимга тираб олдим-да, учувчини кўзлаб ўқ уздим. Яна, яна... уздим ва пулемётни ортиқ тутиб туролмай ташлаб юбордим.

Самолёт бир-икки чайқалди-да, орқасидан қоп-қора тутунли из қолдирганча чап томонга қараб шўнғиди. Лаънати 500—600 метр нарида ерга тушар-тушмас осмону фалакни ларзага солиб портлади. Солдатлар чапак чалиб ўрнидан туриб кетди. Бироқ ҳаммаси эмас. Уларнинг сафи ниҳоятда камайиб қолган экан. Начора, душман бомбаси ўз ишини қилиб бўлган эди. Шунга қарамай, пиёдалар мени қучишар ва қандай қилиб уриб туширганлигимга қизиқишар эди. Мен эса мунг-мунг йиғлардим.

«Халқ сўзи» мухбири Ўктам ДЎСТЁР ёзиб олди.

ЕТТИ ОҒАЙНИ — БОТИРЛАР

Ушбу мақола матбуотда 1983 йили чоп этилиши керак эди. Лекин республикамизда гдлянчилик ҳаракати бошланиб кетиши муносабати билан у матбуот юзини кўрмай қолди. Мақола муаллифи ҳам эндиликда орамизда йўқ. «У айнан шу ҳаракатнинг қурбони бўлди, ваҳоланки, амаким қарийб қирқ йил мобайнида танасидаги фашистлар ўқининг азобига бардош бериб келган эди», — дейди бизга мақолани келтириб берган муаллифнинг жияни Тоҳир Маҳмудов.

Шунингдек, Т. Маҳмудов бизга Ғалабанинг 30 йиллигига бағишланиб тайёрланган бир альбомни кўрсатди. У Шароф Рашидов томонидан тайёрланган бўлиб, альбомдан ушбу хотираларда номлари қайд этилган ўзбекистонлик етти биродар жангчиларнинг урушдан кейинги даврдаги дўстона учрашувлари акс эттирилган суратлар ўрин олган. Урушдан кейинги ҳаётини оддий ўқитувчиликка бағишлаган мақола муаллифи Маъруфжон Маҳмудовнинг гдлянчилар томонидан таъқибга олиниши айнан шу альбом билан изоҳланади. Маъруфжон Маҳмудов умрининг сўнгги кунларида жиянига альбомни асраб-авайлашини ва ушбу мақолани матбуотда чоп эттиришини васият қилган экан.

Биз газетамиз имкониятларидан келиб чиқиб мақолани қисқартирган ҳолда ва сарлавҳасини ўзгартириб чоп этишни лозим топдик. Сиз кўриб турган сурат юқорида айтилган альбомнинг биринчи саҳифасидан ўрин олган. У 1975 йил 9 май куни етти биродар қуролдошларнинг навбатдаги учрашуви чоғида тасвирга туширилган.

* * *

1941 йилнинг июнь ойида Самарқанд Давлат университетининг бир гуруҳ студентлари Олмаота ҳарбий билим юртига жўнадик. Биз Фрунзе номли ҳарбий билим юртида душманга қарши кураш тактикасини жадал суръатлар билан ўргандик ва тез орада Москва мудофаасига отландик. Фронтга жўнатишга бағишланган тантанали митинг бўлди. Ҳарбий билим юртининг бошлиғи подполковник Левин митингни очиб, батальон командирига сўз берди. У Мудофаа комиссарининг буйруғини ўқиб эшиттирди. Шундан сўнг батальон комсорги Шароф Рашидов сўзга чиқиб, шундай деди:

— Биз бугун Москвани мудофаа қилиш жангларига отланмоқдамиз. Орамизда рус, украин, белорус, ўзбек, қозоқ, қирғиз, тожик, туркман, қорақалпоқ, татар, грузин, озарбайжон, арман ва бошқа миллат фарзандлари бор. Партия аъзоси ва жангчи сифатида батальон курсантлари номидан қасамёд қилиб айтаманки, Ватанимизни сўнгги томчи қонимиз қолгунча ҳимоя қиламиз! Душманни Ватан тупроғидан улоқтириб ташлаймиз! Бизнинг ишимиз ҳақ, биз албатта енгамиз!

Бу сўзлар ҳаммамизнинг қалбимизда жўш урган ватанпарварлик ҳиссимиз ифодаси эди. Биз Москвага боргунимизга қадар душман Қуролли Кучларимизнинг қақшатқич зарбасига учраб, орқага чекина бошлаганди. Биз Москва остоналаридаги жангларнинг иккинчи чизиғида ўн кунча тургач, Ленинград фронти томон йўл олдик. Бир ҳафтада 150 чақирим йўл босиб, Ленинград вилоятининг йирик район марказларидан бири — Кретцига кириб келдик...

1942 йилнинг 2 январь куни Старая Русса остоналарида душман билан юзма-юз жанг қилиб, Холм, Пеня, Юрьев, Олгена, Дуброве, Пашня, Марфина ва бошқа район ҳамда аҳоли пунктларини фашист босқинчиларидан озод қилдик. Қўмондонликнинг жанговар буйруғи аъло даражада бажарилганлиги учун бизнинг 38-зарбдор бригадамизга «38-зарбдор гвардиячи бўлинма» номи берилди.

Шундан сўнг бир неча кун давомида Ленинград ва Калинин вилоятларининг турли участкаларидаги шиддатли жангларда қатнашдик. Айниқса, Марфина аҳоли пунктини озод қилишдаги даҳшатли жанг хотирамдан сира кетмайди. Бир кун давом этган қонли жангда фашистларнинг 31 та танки, 28 та бронетранспортёри, кўплаб автомашинаси мажақланди, 2 та самолёти уриб туширилди. Душман ўзининг 250 дан ортиқ солдат ва офицерларидан жудо бўлди. 200 гитлерчи асир олинди.

Марфина аҳоли пункти учун бўлган жангда кўрсатган жасоратлари учун 9 киши орден ва медаллар билан тақдирланди. Жумладан, Шароф Рашидовга «Қизил Юлдуз» ордени тақдим этилди.

1942 йил август ойида Ленинград остоналарида бўлган жангларда гитлерчилар жанг майдонида юзлаб солдат ва офицерларнинг мурдаларини қолдириб, чекинишга мажбур бўлдилар. Бўлинмамиз аҳоли пунктини ишғол қилди. Лекин шу жангда батальонимиз довюрак комсорги Шароф Рашидов оғир ярадор бўлганди.

Иван Сафронов Холм, Пеня, Псков аҳоли пунктлари ва Старая Русса жангларида, Украина, Брянск, Марказий ва 1, 2-Болтиқбўйи фронтлари жангларида танкка қарши взвод, кейинчалик рота, батальон командири сифатида қатнашди, 1944 йили жароҳатланиб армиядан қайтди. Иван Яковлевич Сафронов армиядан қайтгач, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумида, республика Халқ контроли комитетида масъул ходим бўлиб ишлади. Ҳозир пенсияда.

Зубайдулла Тоғаев 1942 йил январь—февраль ойларида Старая Русса остоналарида, Холм, Пеня, Псков, Пашня аҳоли пунктлари ва Ленинград атрофидаги шиддатли жангларда иштирок этди. 1946 йилда ЎзДУнинг география факультетини тамомлаб, университетда ўқитувчи, кандидатлик диссертациясини ёқлагандан сўнг Тожикистон Фанлар академиясида илмий ходим бўлиб ишлади.

Рубен Гульянц Старая Русса, Пеня, Пашня, Дуброве район ва аҳоли пунктлари учун олиб борилган жангларда қатнашди. 1942 йил февралида Холм атрофидаги жангларда яраланиб, Кретци ва Волдай госпиталларида даволанди. 1943 йил Горький шаҳрида ташкил этилган ўқчи дивизиясида, 1944 йили 15-ҳарбий кемасозлик заводида хизмат қилди. 1944 йил ноябрида соғлиғи туфайли армиядан қайтди. Кейин Самарқанд вилояти Жомбой туманидаги колхозлараро қурилиш бошқармасида механиклик вазифасида ишлаган.

Владимир Никазаченко Старая Русса ва Калинин вилояти атрофидаги жангларда взвод командири вазифасида қатнашди. Орёл шаҳри учун бўлган жангда оғир яраланди. 1943 йил соғлиғи ёмонлашганлиги учун ҳарбий хизматдан бўшади. У умрининг охиригача Тошкентдаги Қўйлиқ ремонт-техника заводида директор ўринбосари вазифасида хизмат қилди.

Отставкадаги гвардиячи подполковник Иван Рижик 1941 йили Фрунзе шаҳридаги ҳарбий билим юртида бизнинг рота командиримиз эди. 1942 йили Ватан мудофаасига жўнаб, жангларда иштирок этган.

Мен машҳур Орёл—Курск ёйи жангларида, Макеевка, Сталино, Жанкой, Симферополь, Севастополь, Шаулей ва Руминия ерларини немис-фашист газандаларидан озод қилишдаги шиддатли жангларда 1944 йилгача батальон разведкачиси, 1944 йилдан урушнинг охиригача разведкачилар бўлинмасида бронетранспортер командири вазифасида иштирок этдим. Уч марта яраландим. Немис-фашист босқинчилари устидан қозонилган ғалабадан сўнг, 1946 йил апрель ойида Руминиядан она юртим Самарқанд шаҳрига қайтдим.

Ушбу қутлуғ айём кунлари қаҳрамонона жанг қилиб, урушдан кейинги тинч шароитда халқ фаровонлиги йўлида меҳнат қилган, аммо айни пайтда орамиздан кетган ҳурматли дўстларимнинг покиза руҳини зўр эҳтиром билан эслайман ҳамда Ватанимиз тупроғини озод этишда иштирок этган барча қуролдошларимни Ғалаба куни билан чин қалбимдан табриклайман.

Маъруфжон МАҲМУДОВ, уруш қатнашчиси, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган ўқитувчи (марҳум).

СУРАТДА: етти қуролдош дўстлар (чапдан-ўнгга) З. Тоғаев, И. Сафронов, Р. Гульянц, Ш. Рашидов, И. Рижик, М. Маҳмудов, В. Никазаченко.

ГЕНЕРАЛНИНГ ТУТИНГАН ЎҒЛИ

ёки Хуррам Ашуровнинг эзгу ишлари

Фашизмга қарши уруш жанггоҳларида ўзбек халқининг мард ўғлонлари кўрсатган қаҳрамонликлари ҳақида гап кетганда, давраларда аввало генерал-майор Собир Раҳимовнинг номи тилга олинади. Ҳа, халқимиз ўзбеклар ичидан чиққан биринчи генерал сифатида ўзининг содиқ ўғлони билан фахрланади.

Агар Собир Раҳимов ҳақида сўз очилса, суҳбат мавзусидан «У билан ёнма-ён туриб жанг қилган ўғли бўлганми?» деган савол, албатта, четлаб ўтмайди. Баъзан бу савол баҳс-мунозараларга сабаб бўлади. Баъзилар Собир Раҳимов ҳақиқатан ҳам ўз ўғли билан ёнма-ён туриб жанг қилганлигини эътироф этишса, бошқа кишилар «Ахир генералнинг ўғли бўлмаган-ку», дея эътироз билдиришади. Хўш, унда тарихий манбаларда қайд этилган Собир Раҳимов билан бирга жанг қилган фарзанд ким эди ёки у генералнинг тутинган ўғлимиди? Таҳририятимизга кўксини қўша-қўша орден ва медаллар безаган, юзларида даҳшатли урушнинг излари қолган, ҳарбий парад кийимидаги полковник унвонли киши ярим ҳазил аралаш «Смирно» командасини бериб кириб келаркан, ўзини «Генерал-майор Собир Раҳимовнинг ўғли Хуррам Ашуров» дея танитди. Табиий, бизнинг Хуррам отага берган биринчи саволимиз юқоридаги мазмунда бўлди. У киши бироз сукутга берилиб, гапни узоқдан бошлади:

— У пайтлар мен энди куч-қувватга тўлиб келаётган ўспирин эдим. Ҳозиргача яхши эслайман, тушки пайт эди. Сурхондарё вилоятининг Қорлиқ қишлоғидаги чоғроққина уйимизга баланд бўйли ҳарбий киши кириб келди. Отам билан қучоқлашиб кўришди ва улар уйга киришиб, узоқ суҳбатлашишди. Чой дамлаб кирганимда меҳмон отамга «Ўғлингми, паҳлавон йигит бўладиган келбати бор» деди ва елкамни бақувват қўллари билан қисиб, «Асли менбоп йигит экансан» деб кулди.

Собир Раҳимов билан биринчи марта танишганлигимизнинг бор-йўқ тафсилоти шу. У киши отамнинг яқин ошнаси бўлса-да, қайта уйимизга келганлигини кўрмадим.

Орадан йиллар ўтди. Уруш бошланди. Ўзбек йигитларидан таркиб топган миллий аскарлар орасида фронтга йўл олдим. Буни қарангки, 600 нафарга яқин ўқчи, тўпчи, пиёда аскарлар билан бирга Собир Раҳимов командирлик қилаётган полкка келиб тушдим. Урушдан олдин кичик командирлар тайёрлаш мактабини тугатган эдим. Собир Раҳимов полкига келгач, бизни учта батальонга бўлишди ва уларнинг бирида жангчиларга пулемётдан отиш сирларини ўргатаётганимда полк командири келиб қолди. Гарчи Раҳимов полкига келганлигимни билсам-да, ҳар хил истиҳола билан у кишига йўламай юргандим. Бу бизнинг ўша уйда бир оғиз сўзлашиб, танишганимиздан сўнг иккинчи марта бир-биримизга дуч келиб туришимиз эди.

— Старшина! — дея Раҳимов мени чақирди.

— Эшитаман, ўртоқ полковник!

— Кўзимга иссиқ кўринаяпсан, урушдан олдин сени кўргандайман.

— Топдингиз, ўртоқ командир. Уйимизда бўлгансиз. Отамнинг исми Ашур.

— Ашурнинг ўғлимисан?!

Ота-боладек қучоқлашиб, кўришиб кетдик. Шундай қилиб бизнинг биргаликдаги жанговар ҳаётимиз бошланди. Топшириқларни яхши бажарганлигим учунми, у киши мени ўзига яқин олиб «ўғлим» дея чақирадиган бўди. Гапнинг очиғи, биз ҳақиқий ота-ўғилдай эдик.

Шунингдек, Хуррам ота бизга генерал-майор Собир Раҳимов билан бирга фашистларга қарши олиб борган жанглари тафсилотлари ҳақида сўзлаб берди. Эътиборимизни у киши фашистларнинг 144-корпус дивизияси генералини асир олиб, бизнинг командирларга элтиб келиб топшираётган пайтда тасвирга олинган сурат тортди. Суратга термилиб қолганимизни сезган Хуррам ота бирдан маъюсланди.

— Бу сурат Собир Раҳимов ўлимидан олдин менга васият қилиб қолдирган фотоҳужжатлардан бири, — дея ҳикоясида давом этди у киши. — Шарқий Пруссиянинг Данциг шаҳрини озод қилиш жанглари борарди. Кимдир «Генералимизга ёрдам» дея ҳайқирди. Кейин билсам, Собир Раҳимов қаттиқ яраланган экан. У киши ярадорлар касалхонасида мени ёнига чақириб шундай деди: «Хуррам, яқинроқ кел, васиятим бор. 500 дан зиёд фотоҳужжатларни кўз қорачиғидек сақлаб юрибман. Мана, омон бўлсанг, ўзимизникиларга топшир. Ўзбек «Алпомиш»лари қандай жанг қилганини изоҳлаб беради бу ноёб ҳужжатлар».

Ўртага ноқулай сукут чўкди. Бироздан сўнг Хуррам отанинг ўзи сўз бошлади.

— Мен таҳририятга шунчаки келганим йўқ. Ҳозир ўзбек халқининг содиқ ўғлони генерал Собир Раҳимовнинг номини кенг абадийлаштириш борасида бир қанча хайрли ишларни амалга оширяпмиз. Яқинда Сурхондарё вилояти касаба уюшмаси фаоллари, Денов туман ҳокимияти ва шу тумандаги Собир Раҳимов номли жамоа-деҳқон хўжалиги аъзоларининг ташаббуси ва ҳомийлигида Тошкент шаҳар Сирғали туман бир гуруҳ уруш қатнашчиларининг 1994 йил 5 июнда бўлиб ўтган таъсис конференцияси қарорига асосан Генерал Собир Раҳимов номли республика хайрия жамғармасини таъсис этдик. Жамғарманинг асосий вазифаси мактаб ўқувчилари, олий ва ўрта махсус ўқув юртлари талабалари, ҳарбий ўқув юртлари курсантлари, ҳарбий қисм жангчилари ва барча фуқаролар орасида ҳарбий ватанпарварлик тарбиясини янада яхшилашда ҳамда республикада яшаётган халқлар ўртасида ўзаро муносабатларни мустаҳкамлашда фаол қатнашишдан иборат. Жамғарма ўзбек давлатчилигига асос солган истеъдодли, йирик ҳарбий саркарда ва давлат арбоби Амир Темур ҳамда биринчи ўзбек генерали Собир Раҳимовнинг ҳаёти ва ҳарбий жанговар йўлини акс эттирувчи фотоальбомлар, стендлар, ҳужжатли видеофильмлар ва тарихий асарлар яратади. Турли олий ва ўрта махсус билим юртларида, жамоа хўжаликларида, корхоналарда Собир Раҳимов музейи ва ҳарбий ватанпарварлик бурчакларини ташкил этишда амалий ёрдам беради. Халқимизга бу ишлар маъқул бўлади ва бизни қўллаб-қувватлайди, деб ўйлайман.

Биз Хуррам ота Ашуровнинг айни кунларда амалга ошираётган ишларининг шоҳиди бўлиб, қалбимизда у кишига нисбатан таҳсин ҳиссини туйдик. У кишининг таклифига биноан Собир Раҳимов номли республика хайрия жамғармаси ҳисоб-рақамини, манзилини газета саҳифасига олиб чиқдик. Шундай бўлса-да, бугун яна бир бор ушбу жамғарма ҳисоб-рақамини муштарийларимизга эслатиб ўтишни лозим топдик: Тошкент шаҳар, жорий ҳисоб. 00700675. Сирғали саноат-қурилиш банки. МФО 172614302. Банк корреспондентлик ҳисоби: 300166602, Генерал Собир Раҳимов номли республика хайрия жамғармаси.

Расул ЖУМАЕВ, «Халқ сўзи» мухбири.

СУРАТДА: Хуррам Ашуров (чапдан учинчи) душман генералини асир олиб, ўз командирига топшираётган пайт.

ЭЗГУ ТИЛАК

Тошкент давлат иқтисодиёт университетининг иқтисод ва режалаштириш факультетида уч нафар уруш ва меҳнат фахрийлари билан учрашув ўтказилди. Булар 1940 йили бир кунда армия сафига чақирилиб, иккинчи жаҳон уруши фожиаларини ўз кўзлари билан кўриб, бир неча бор жароҳатланиб, яна сафга қайтиб, Ғалаба билан юртига қайтган, уч қадрдон оғайни—Аброр Ғуломов, Йўлдош Тошпўлатов ва Исомиддин Эрбўтаевлардир.

Учрашувни факультет декани, профессор Хондамир Ҳакимов очиб, йиғилганларни Ғалаба байрами билан қутлади. Ўзбекистонлик жангчиларнинг урушда кўрсатган қаҳрамонликлари, омон қайтмаганларнинг хотираси барҳаётлигини таъкидлади. Шундан сўнг учрашувга ташриф буюрган фахрийлар талабаларга ўз бошларидан кечирган урушнинг бутун инсоният учун даҳшатли қирғин бўлганлиги ҳақида сўзлаб беришди. Бизлар оғир кунларни кўрдик, авлодларимиз ҳеч қачон кўрмасин, дея тилак билдиришди.

Мухтор АБДУРАШИДОВ, Тошкент давлат иқтисодиёт университети доценти.

«ЎШАНДА ТОНГГАЧА ИШЛАГАНДИК»

Уруш йилларида чиққан «Комсомолец Узбекистана» газетасида шундай хабар берилган: «Республикамиз комсомоллари 1 майгача махсус топшириқларга мослаштирилган «Ўзбекистон комсомоли» поездини Ватанга туҳфа қилишга аҳд қилдилар. Бу ташаббусга заводимиз ёшларидан Муҳиддинов, Лобков, Брикин, Гололобов, Исаев, Эггерт ва Олейниковлар биринчилардан бўлиб қўшилишди. Уларга цех бошлиқлари Дмитриев ва Хаванский яқиндан ёрдам беришди».

Ҳар бир нарса ғалаба учун сафарбар қилинган суронли кунларда бронепоезд тузишда қатнашган ташаббускор ёшлардан бири Юрий Эггерт билан тасодифан суҳбатлашиб қолдим. У ҳозир уй-жой қурилиш бошқармаларининг бирида электрик бўлиб ишлар экан. Сочсоқоли оқариб қолган муйсафид жасоратга тўла ўша кунларни эслаб кетди:

— Биз 14-15 ёшли ўсмирлар катталар ўрнида марказдан жўнатилган завод цехларида тинмасдан меҳнат қилардик. Навбатдаги иш кунининг охирида уста Женя Мишкин менга яқинлашиб, «Арурик яна 2 соат ишлаб бера оладими? Бронмашина қопламалари тагида электр симларини шу кун йиғиб бўлишимиз керак», — деб қолди. Ўшанда «Ўзбекистон комсомоли» поездини зудлик билан фронтга юбориш ҳақида топшириқ бўлган, муддат эса жуда оз қолганди. Рости, ҳаммамиз қаттиқ чарчагандик. Лекин вазият фидоий бўлишни тақозо қиларди. Арурикдан «Бажарасанми?» деб сўрадим. Шу пайт Шустов ва Исаев деган 14 ёшли ўсмирлар ҳам бизга яқинлашиб «Мабодо, бизнинг хизматимиз керак эмасми?» деб қолишди. Хуллас, шу кун бутун бригада уйига кетмай, тонггача ишлади. Поезд йиғиб бўлингунча шу тартиб ўзгармади. Қўлларимиздан асбоблар тушиб кетгунча қимирлар, кейин эса тўғри келган жойда ётиб қолардик. Яна эрталаб завод гудоги билан уйғонар ва ишимизни давом эттирардик.

Фронт ортида фидокорона меҳнат қилган мингларнинг бири Юра аканинг бу ҳикояси орқали фашизм устидан қозонилган ғалаба қанчалар қаҳрамонлик талаб қилганини тушуниш қийин эмас. Суронли йилларда Ўзбекистондан 2 та махсус бронепоезд тайёрланиб, фронтга жўнатилди. Улар ичкарида озиқ-овқат ва қурол-яроқ етказиб беришда жуда асқотди.

Юрий Эггерт ўз ҳамкасблари билан бугунги нурафшон кунларгача етиб келди. Улар тез-тез учрашиб туришади. Тинч меҳнат қўйнида ҳам ҳалол хизмат қилишди. Баъзан фахрийларга берилган имтиёзлар уларга насиб этмаса, ўксиб ҳам қўйишади. Ғалабанинг 50 йиллиги эса ҳамма учун баробар байрам бўлади.

Умрзоқ ҲОЖИ. Тошкент шаҳри.

ҚУВАСОЙДА БИР БОҒ БОР...

Фарғонада ғалаба байрами тантаналари Наврўз тантаналарига, баҳорий маросимларга уланиб кетганди. Натижада Фарғона ва Марғилон шаҳарларини боғлаб турувчи катта магистрал йўл ўртасида икки муҳташам обида — Фарғона дарвозаси ва 94-алоҳида ўқчи бригада жангчилари шарафига қўйилган салобатли ёдгорлик қад ростлади.

Айнан шу обида остонасидан биринчи ўзбек ўқчи дивизияси фронтга жўнатилган эди. Бундан 10 йил аввал, Ғалабанинг 40 йиллиги арафасида салобатли хотира ёдгорлиги барпо этилган эди. Ўзбекистон мустақилликка эришган дастлабки йили эса шу ёдгорлик ёнида унинг кўркига кўрк, ҳуснига ҳусн бўлиб Фарғона дарвозаси кўкка бўй чўзди. Айни шу кунларда бу хотира ёдгорликлари пойидан зиёратчилар, одамлар оқими аримаяпти.

Ўтган йилнинг кузида Қувасойда Акмал Икромов номли жамоа хўжалиги ҳудудида Ғалаба боғи барпо этилди. Янги боғни барпо қилиш ташаббусини байналмилал шаҳарга ташриф буюрган Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистон ва Ўзбекистон уруш қатнашчилари бошлаб беришди. Рамзий маънода ана шу экилган кўчатларнинг остига тупроқ хотира ёдгорлиги пойидан олиб келинди.

Бу ерга ўтқазилган ҳар бир кўчатнинг, таъбир жоиз бўлса, ўз эгаси бор. Юртбошимиз ўтган йили Фарғонада бўлган кезларида фахрийларга ҳурмат ва эҳтиром юзасидан кўчат ўтқазганди. Шу йил баҳорда Қозоғистоннинг Тўрғай вилоятидан келган расмий делегация вакиллари ҳам дўстлигимиз рамзи дея кўчат ўтқазишди. Боғни айлансангиз жасорати, қаҳрамонлиги билан нафақат Ўзбекистонда, балки бутун собиқ Иттифоқда ном таратган генерал-лейтенант Собиржон Оҳунжонов, жангчи адиблар Иброҳим Раҳим, Назармат, Беруний мукофоти совриндори Азиз Қаюмов каби уруш қатнашчиларининг ўз қўллари билан ўтқазган кўчатларига дуч келасиз. Байналмилал ғалаба боғига тез-тез Марказий Осиёнинг турли кентларидан меҳмонлар ташриф буюриб турибди. Биз Наврўз арафасида шу ерда тожикистонлик Мирқосим ота Рустамовни учратдик. У киши ўтган йили ўзи ўтқазган кўчат аҳволидан хабар олгани келган экан.

Уруш садолари тинганига ярим аср бўляпти. Энди тўплар гумбири ўрнига бутун оламга ғалаба боғларининг шовуллаши акс-садо бериб туриши шубҳасиз.

Набижон СОБИР, «Халқ сўзи» мухбири.

Сталинград учун бўлган жангларда жасорат кўрсатгани учун Тўлеген ака «Қизил юлдуз» ордени ва қатор медаллар билан мукофотланди. Катта лейтенант Тўлеген Айдаровнинг номи ўзбек миллий армияси сафида алоҳида жасорат кўрсатган жангчилар қаторида ҳурмат билан тилга олинади.

СУРАТДА: айни пайтда пойтахтда яшаб, қарилик гаштини сураётган уруш ва меҳнат фахрийси, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган ўқитувчи Тўлеген Айдаров набиралари билан.

З. ПЕРНЕЕВ олган сурат.

ҲАЙИТИНГИЗ МУБОРАК БЎЛСИН!

Эртага бутун Ислом оламида катта байрам — муқаддас Қурбон ҳайити. Эрта тонгданоқ аҳли мўмин масжидларга отланадилар, ибодат билан машғул бўладилар, чиройлик кийиниб, ширинсуханлик билан бир-биридан ҳол-аҳвол сўрайдилар, бетоб ва ногиронларнинг хонадонларига ҳайитлик олиб борадилар. Маккаи мукаррама ва Мадинаи мунаввара Оллоҳнинг фарзи бўлмиш ҳаж арконини бўйнига олганлар билан тўлиб тошади. Ҳақ йўлида бажариладиган барча саъй-ҳаракатлар кечгача давом этади. Хуллас, бу дунёи дуннинг барча бурчакларида Қурбон ҳайити покланиш, ҳар хил нопок хаёллардан фориғ бўлиш, гуноҳлардан тозаланишу савоб амалларни кўпроқ адо этиш байрами сифатида намоён бўлади. Юртимизда ҳам бу кун ҳар доимгидек шоду хуррамлик билан нишонланишига шубҳа йўқ. Биз ҳайит арафасида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги диний ишлар қўмитаси раиси Абдулғани Абдуллаевдан бу йилги байрам тадориклари ҳақида сўзлаб беришни илтимос қилдик.

— Бисмиллоҳир раҳмонир роҳийм. Авваламбор шуни таъкидлаш жоизки, кейинги йилларда Ислом дини равнақ топиб, унинг адолатли ва маърифатли ғоялари ҳар бир муслимнинг қалбига тобора чуқурроқ кириб бормоқда. Одамларнинг меҳр-оқибатли, номусли, ориятли бўлишида, иззат-эҳтиром тушунчаларига риоя этишида бу диннинг хизмати ҳам бениҳоядир. Мамлакатимиз мустақил бўлгач, ислом йўлидаги барча тўсиқ ва ғовлар олиб ташланди. Эндиликда муқаддас калом ва оятлар ҳар бир мўмин-мусулмон учун ғоят эъзозли бўлиб бормоқда. Ҳукуматимизнинг бу борада олиб бораётган сиёсатидан ҳаммамиз хурсандмиз. Бугунги кунда юртимизда кўплаб масжидлар ишламоқда, Президентимизнинг фармони олийлари билан исломдаги икки буюк шодиёна — Рамазон ва Қурбон ҳайитлари умумхалқ байрами деб эълон қилинганлиги нур устига аъло нур бўлди.

Қурбон ҳайити Иброҳим Халилуллоҳ замонларидан буён байрам сифатида нишонланади. Бунга ҳам 1400 йилдан ошди. Шу давр мобайнида бу муқаддас байрамни неча бор қораладилар, кўкдан олиб ерга урдилар. Маълумки, шўро даврида бу ҳайит махфий ўтказиларди, унинг муаззамлиги ошкора қилинмасди. Алҳамдулиллоҳ, бу кунлар орқада қолди. Шу ҳақиқатнинг ўзи ҳам мустақиллик берган улуғ самаранинг нишонасидир. Қолаверса, ҳайит шарофатию, ҳаж муносабати билан республикамизнинг халқаро миқёсдаги обрўси ҳам ошиб бормоқда. Ўтган йили 2700 нафар киши ҳожи бўлиб қайтган эди. Бу йил ҳаж фарзини бажарувчиларнинг сони 3 минггача етди. Шу ўринда ҳам ҳукуматимизнинг ғамхўрлиги сезилиб турибди.

Ҳажга борувчилар даставвал ўзлари яшаб турган вилоят ҳокимияти қошида ишлаб турган ҳаж ва умра сафари комиссиясига мурожаат қилишади. Кейин уларнинг рўйхати республика миқёсида расмийлаштирилади. Аслида, ҳажга бориш нафақат бу сафарни ихтиёр этганлардан, балки бизнинг қўмитамиздан ҳам катта тайёргарликни талаб этади. Бизнинг вакилларимиз январь ойидаёқ Саудия Арабистонига бориб, шартнома тузиб келишган. Чунки Қурбон ҳайитида бу жойга дунёнинг барча бурчакларидан миллионлаб мусулмлар келишади. Шу туфайли ҳамюртларимизнинг ўзга юртда қийналиб қолмаслиги учун уларга меҳмонхона, озиқ-овқат, қўйингки, барча тиббий ва транспорт хизматларигача ҳозирлаб қўйилади.

Ҳаж, албатта, қурби етганлар учун улуғ фарздир. Аммо Қурбон ҳайити — бу умумхалқ байрами. Уни барчамиз хурсандчилик билан нишонлашимиз керак бўлади. Бугунги кунда эрталаб ҳайит намозини ўқувчилар учун масжидларда етарлича шароит яратилган.

Дини исломда бирор таълимот йўқки, инсон камолотига, инсон фойдасига қаратилмаган бўлсин. У доим одамларни иймонли бўлишга чақиради. Иймонли одамдан эса жиноятчи чиқмайди.

Бу йил Қурбон ҳайитининг бошқа қатор байрамлар билан қўшалоқ келишида ҳам бир ҳикмат бор, деб ўйлайман. Айниқса, Ғалаба байрамининг ҳайитга уланиб кетиши ҳаммамизга хурсандчилик бахш этмоқда. Ҳайит арафасида «Халқ сўзи» муштарийларига ва барча юртдошларимизга тилагимиз ушбудир: мамлакатимиз тинч ва барқарор бўлсин, юрт бошида турган раҳбарларимизга Оллоҳ сиҳат-саломатлик ато этсин. Ёшларимиз уруш кўрмасин, Ватан учун, унинг равнақ топиши учун қайғурсинлар, меҳнат қилсинлар. Зотан, сидқидилдан меҳнат қилиш ҳам Оллоҳга ибодат этиш билан баробардир. Оллоҳ мустақиллигимизни мустаҳкамлашга мадад берсин, халқимизнинг кўп ҳайит ва байрамларга етиб юришини насиб этсин.

АВЛОДЛАР ЭҲТИРОМИ

Ғалаба байрами муносабати билан Самарқанд тумани Гулобод қўрғонида бунёд этилган ёдгорликнинг очилишига бағишланган анжумандан репортаж

Самарқанд туманида ижтимоий ва иқтисодий соҳаларни ривожлантириш борасида эришилаётган муваффақиятлар бутун республикага маълум. Бу ерда яшаб, меҳнат қилаётган заҳматкаш кишилар ўз юртларининг фидойиларидир. Улар амалга оширган эзгу ишлар салмоғи ойма-ой юксалиб бормоқда.

— Бунинг сабаби оддий, — дейди туман ҳокими Раҳима Ҳакимова. — Президент ва ҳукуматнинг фармон ва қарорларини ўз вақтида ижро этсанг бас.

Фашизм устидан қозонилган Ғалабанинг 50 йиллиги арафасида туман аҳли яна бир қутлуғ ишга қўл урди. Туман маркази — Гулобод қўрғонида бу ердан фронтга кетиб халок бўлганлар хотирасига ёдгорлик мажмуини тикладилар. Уруш йилларида тумандан 5 минг 300 нафар киши жанггоҳларга отланишди. Уларнинг 3 минг 643 нафарига ўзларининг қадрдон диёрига, оилалари бағрига қайтиш насиб этмади. Лекин бу азиз инсонларнинг фашизм вабосига қарши курашдаги жасорати, фидойилиги авлодлар хотирасида. Шу пайтга қадар ҳам туманнинг ўнлаб қишлоқларида уларни шарафлаб қатор ёдгорликлар тикланган эди.

Фашистлар Германияси устидан қозонилган Ғалабанинг 50 йиллиги нишонланаётган шу кунларда туман марказида тикланган ёдгорлик мажмуи эса уларнинг сарвари бўлди, десак янглишмаймиз. Бундан икки йил аввал Гулобод қўрғонида Афғон урушида ҳалок бўлган туманнинг 25 нафар фарзанди шарафига хиёбон барпо этилган эди. 1941-45 йиллардаги уруш қурбонларига бағишлаб қурилган бу ёдгорлик ана шу хиёбон билан узвий боғланди.

Асосан ҳашар йўли билан қурилган бу ёдгорликни тиклаш учун бир ярим ой кифоя бўлди. Уни барпо этишда ҳар куни 200 га яқин одам меҳнат қилди. Тожикистон Республикасининг Панжакент тумани ҳамда «Самарқандмармар» ишлаб чиқариш бирлашмасининг Зарбанд мармар конидан бир неча тонна сифатли маҳсулот олиб келинди.

Ярим ой шаклида тикланган мажмуа узунлиги 58 метрга, катта ва иккита кичик миноралар узунлиги эса бир неча метрга етказилди. Ушбу ёдгорликни мажозий маънода «Хотира ансамбли» деб ҳам аташ мумкин. Мармарга Самарқанд туманидан урушга кетиб қайтмаган 3 минг 643 нафар кишининг исм ва фамилияси битилган. Ўртада гулхан ловуллайди. Гулхан қошида ҳали ҳам умидидан айрилмаган мотамсаро она «Фарзандим кириб келармикан?», деб остонада кутиб ўтирибди.

Ушбу ёдгорликни яхлит бир «асар» деб аташ мумкин. Уни кўрган ҳар қандай киши бир зум хаёлга толиши, аждодлари руҳи ҳақиҳурмати дуога қўл очиши тайин.

Ёдгорлик атрофида кўплаб фонус-чироқлар ўрнатилган. Чироқлар ҳам худди мажнунтоллардай қуйи қараб, бош эгиб турибди: онага сажда қилаётгандай...

7 май куни ана шу ёдгорлик мажмуини очишга бағишланган катта тантана бўлиб ўтди. Унга Самарқанд туманида истиқомат қилаётган 820 нафар уруш иштирокчиси таклиф этилди. Байрам муносабати билан ана шу ерда қарийб тўрт минг нафар кишига ошнон тортилди. Шунингдек, унга иштирок этиш учун вилоятнинг деярли барча туманларидан меҳмонлар таклиф этилди.

Ўзбекистонда хизмат кўрсатган санъат арбоби Баҳодир Йўлдошев ва таниқли шоир Хуршид Даврон сценарийси асосида намойиш этилган музикали композиция тўпланганлар қалбини ҳаяжонга солди. Ушбу саҳналарни ҳам яхлит бир «асар» дейиш мумкин. Уруш, урушдан кейинги давр ҳамда истиқлол — бугунги кунимизга уланиб кетган ушбу дастур қатнашчиларни ҳайратга солди, завқ-шавқ бағишлади. Шу куни Ғалаба байрами шарафига туманнинг олтита жойида катта-кичик ёдгорликлар очилди.

Тантаналарда Самарқанд вилояти ҳокими П. Абдураҳмонов иштирок этди.

И. ХУДОЁРОВ,
М. МУҚИМОВ,
«Халқ сўзи» мухбирлари.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

БЕМОРЛАР... ТАЛАБА

Асли иштихонликман. Учинчи синфда ўқиётганимда бетоб бўлиб қолдим. Онам ҳамшира бўлганликлари боис, саломатлигимни тиклашим учун ҳаракат қилдилар. Мактабни тугаллагач, собиқ Иттифоқда ягона бўлган Намангандаги «Пахталик кўл» меҳнат даволаш сиҳатгоҳига йўлланма олдим. Бу сиҳатгоҳнинг афзаллиги шундаки, бемор даволаниш билан бирга касб-ҳунар ҳам ўрганиб кетади. Таҳсил олаётган табобат-ҳамширалик бўлимимизда фақат қизлар ўқишади. Ҳозиргача мазкур сиҳатгоҳда 2 мингдан зиёд беморлар даволаниб, касб-ҳунарли бўлишган. Турли соҳаларда ўқиётган бемор-талабалар ҳар куни тўрт маҳал иссиқ овқатдан ташқари стипендия билан ҳам таъминланадилар. Бизга соғлиғимизни тиклашда ва соҳа мутахассислигини эгаллашимизда билим тажрибасини аямаган сиҳатхона бош ҳакими Т. Аҳмедов, устозларимиз А. Какуриев, Х. Умаралиев, А. Юсупов, Н. Ботирова ва бошқалардан чексиз миннатдормиз.

Ф. МЕЙЛИЕВА,
Наманган шаҳри,
«Пахталик кўл» сиҳатгоҳи қошидаги билим юрти толибаси.

Газетанинг навбатдаги сони 12 майда чиқади.

ЎҚУВЧИЛАР МЕҲМОНИ

Уруш йилларида Янгийўл туманидаги Муқимий номли 17-мактабнинг собиқ ўқувчи ва ўқитувчиларидан 107 киши Ватан ҳимоясига отланди.

— Уларнинг 50 нафаридан кўпроғи озодлик учун олиб борилган жангларда халок бўлдилар. Фронтдан қайтиб келганлар кўп йиллар давомида биз билан елкама-елка меҳнат қилдилар, — деди Ғалабанинг 50 йиллиги байрами муносабати билан учрашувга бағишланган йиғилишни очар экан мактаб директори Раҳимахон Қўчқорова. Сўнгра фашистлар билан бўлган жангларда шаҳид бўлганларнинг, урушдан кейин халқ хўжалигини ривожлантиришда иштирок этган фахрийларнинг номларини ҳурмат билан тилга олди.

Учрашув иштирокчилари ҳамда ўқувчи-ёшларда жангчиларни ўзларининг куй ва қўшиқлари, жозибали рақслари билан мардонавор курашга сафарбар қилган концерт бригада аъзолари — Ўзбекистон халқ артисти Коммуна ая Исмоилова, Ўғилой ая Машраббоева, Қумри ая Қодироваларнинг фронт хотиралари катта таассурот қолдирди. Айниқса, Коммуна Исмоилованинг афсонавий қўмондон К. К. Рокоссовский, ўзбек генерали Собир Раҳимов, жангчи қиз Зебо Ғаниева билан бўлган учрашув онлари ҳақидаги ҳикояси катта иштиёқ билан тингланди. Улар ижросидаги жанговар қўшиқлар олқишлар билан кутиб олинди.

Янгийўл туман ҳокимининг муовини К. Шукуров, туман фахрийлар кенгашининг раиси М. Эргашевлар бир гуруҳ фахрийларга «Ғалабанинг 50 йиллиги» юбилей нишонини топширди.

Учрашув сўнгида фахрийлар шарафига ош тортилди, ўтганлар ҳақига Қуръон тиловат этилди.

Ю. БЕКМУРОДОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Шаҳидларга — эҳтиром.
Ш. ИБРОҲИМОВ сурат-лавҳаси.

УРУШ ФАХРИЙЛАРИ

Чойхона... Бир томонда чой ичмоқда кексалар,
Баъзисин бир қўли йўқ, баъзисин бир оёғи.
Ғолиблик гашти деймиз чақчақлашиб кулсалар,
Каравотда осиқлик бирин қўлтиқ таёғи.

Шуларга боқиб туриб, ғоят ғуссали йиллар —
Даҳшатли уруш изтиробларин эслайман.
Кўплар жангдан қайтмади, тул қолди кўп келинлар,
Қайтганлар ҳар касбда илғор бўлиб кексайган.

Қардош эллар сафида жангга кирди шулар ҳам,
Қанча муҳаббат гули очилмасдан эзилди.
Мина, бомбалар портлаб, ғалвир бўлди ҳар қадам,
Қанча-қанча кошона вайрон бўлди, бузилди.

Шу оталар эмасми қаҳратонда сув кечиб,
Келган бало-офатга қалқон этган кўксини.
Шу оталар маҳв этган қалхат келганда учиб,
Шулар мусаффо этган юрт осмони, кўкини.

Фронт орқасида ҳам ҳаёт бўлди кўп оғир,
Қайғу-фиғон келтирди баъзи уйга «Қора хат».
Ёвга қарши тобора ортиб элимиз қаҳри,
Етиштирди пахта, дон... сўраганча мамлакат.

Нияти пучга чиқиб, таслим бўлди олчоқ ёв,
Ғолибларнинг довруғи чулғаб олди дунёни.
Шу оталар кўтарган, қонга бўялган ялов
Ҳамон мағрур ҳилпираб таратмоқда зиёни.

У оловли йилларнинг ҳали кетмаган доғи,
Шифокорлар туфайли бу кексалар соғлиги.
Аммо булар мақтовин тамом бўлмас адоғи,
Шулар жасоратидан кўксимизнинг тоғлиги.

Шу оталар тутқазди ҳаёт эстафетасин,
Меҳр билан ўргатди кураш, ишлаш йўлини.
Биз шулардан ўрганиб, ўқиб шаънига таҳсин,
Яшнатмоқдамиз, дўстлар, Ватан — тинчлик элини.

Тўра ЖУМАН.
Қашқадарё вилояти, Шаҳрисабз тумани, Мироқи шаҳарчаси.

МУҲТАРАМ ХОНИМ ВА ЖАНОБЛАР!

Pierre Cardin

салони сизларни муборак Қурбон ҳайити байрами билан чин қалбдан табрик этади.

ГЎЗАЛЛИК БИЛАН ҲАМНАФАС БЎЛИНГ.

Демир фирмаси.

Бизнинг янги манзилимиз:
Тошкент шаҳри,
"Халқлар дўстлиги"
метро бекати.
"Совғалар" дўконининг олдида жойлашган.

ДИҚҚАТ — ДИҚҚАТ!

Ўзбекистон Республикаси «Наврўз» хайрия жамғармаси ва унинг Тошкент шаҳар бўлими ходимлари барча уруш қатнашчиларини Ғалабанинг 50 йиллиги байрами билан самимий табриклайди. Ҳаммангизга сиҳат-саломатлик ва узоқ умр тилайди.

«Наврўз» хайрия жамғармасининг «ТОШКЕНТ» хайрия лотереясининг ютуқлар тиражи 1995 йил 12 майда Тошкент шаҳридаги «Баҳор» концерт залида соат 9.00 да бошланади. Унда иштирок этиб азиз меҳмонимиз бўлинг.

Тираждан олдин хайрия тадбири ўтказилади. Кириш бепул.

Хайрия лотереяларини сотиб олишга шошилинг, чунки ютуқлар тиражига жуда-жуда оз вақт қолди!

УШБУ ТИРАЖДА: *5 та 50 000 сўмлик*
5 та 25 000 сўмлик
10 та 10 000 сўмлик
25 та 5 000 сўмлик
125 та 1 000 сўмлик
150 та 500 сўмлик
ва бошқа катта ютуқлар бор!

ЮТУҚЛАР ТИРАЖИ «МЕҲРИГИЁ» ГАЗЕТАСИДА ЧОП ЭТИЛАДИ.

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир:
Анвар ЖЎРАБОЕВ.

БЎЛИМЛАР:
Парламент 33-57-34;
Хатлар 33-07-48;
Қишлоқ хўжалиги 36-07-94;
Иқтисодиёт 36-36-65;
Маънавият 36-35-60;
Ахборот 36-29-89;
Тунги муҳарририят 33-10-28.

· МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.

Навбатчи муҳаррир — И. Ўтбосаров.
Навбатчи — Ў. Ҳайдаволов.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 0001 Буюртма Г. — 0208 51671 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Босишга топшириш вақти—21.00 Босишга топширилди — 22.20. 1 2 3 4 5 6